

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Kansalaisjärjestöjen rooli kidutuksen uhrien kotoutumisen tukemisessa

Kartoitus pääkaupunkiseudun ja Turun kansalaisjärjestöjen
toimintamahdollisuuksista ja valmiuksista

Henna-Riikka Väättänen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma 210op

05/2011

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Henna-Riikka Vääänen	Sivumäärä 68 ja 15 liitesivua
Työn nimi Kansalaisjärjestöjen rooli kidutuksen uhrien kotoutumisen tukemisessa. Kartoitus pääkaupunkiseudun ja Turun kansalaisjärjestöjen toimintamahdollisuuksista ja valmiuksista.	
Ohjaava opettaja Hanna Laitinen	
Työn tilaaja Helsingin Diakonissalaitoksen Kidutettujen kuntoutuskeskus	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa erilaisia kansalaisjärjestöjen tarjoamia toiminta- ja osallistumismahdollisuuksia pääkaupunkiseudulla ja Turussa, joiden pariin tilaajana toimineen Kidutettujen kuntoutuskeskuksen työntekijät voivat ohjata asiakkaitaan. Tarkoituksena oli näin ollen tukea kidutuksen uhrien sekä heidän perheenjäsenten kuntoutumista ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Opinnäytetyön lähtöoletuksena oli, että erilaiset kansalaisjärjestöjen tarjoamat osallistumis- ja toimintamahdollisuudet tukevat kidutuksen uhrien kotoutumista.</p> <p>Tilaajan toiveesta toteutettiin lista erilaisista kansalaisjärjestöistä, jotka tarjoavat matalankynnyksen kotoutumista tukevaa toimintaa. Listassa huomioitiin erikseen naisille, lapsille ja nuorille sekä vanhuksille suunnattu toiminta. Tietoa potentiaalisista järjestöistä saatiin internetin avulla. Järjestöjen kartoittamisen ohella tehtiin alustavaa selvitystä kansalaisjärjestöjen valmiuksista vastaanottaa, ohjata ja kohdata kidutuksen uhreja. Tietoa nykytilanteesta saatiin haastattelemalla kahdeksan järjestön ja hankkeen edustajaa. Pääosin aineistonkeruu tehtiin puhelinhaastatteluina, mutta muutaman järjestön kohdalla tietoa saatiin vieraillemalla paikan päällä sekä sähköpostitse.</p> <p>Koska aihetta ei ole aiemmin tutkittu, tietoa hankittiin yhdistelemällä eri tieteenalojen kotimaista ja ulkomaista lähdekirjallisuutta sekä tekemällä niistä johtopäätöksiä. Työssä hyödynnettiin myös omaa aiempaa kokemusta Kyproksella tehtävästä työstä kidutuksen uhrien kuntouttamiseksi sekä siellä tehtyä laadullista tutkimusta kidutuksen uhrien elinoloista ja kohtelusta Kyproksella.</p> <p>Keskeisiä tuloksia oli, että järjestöillä ei ole koulutusta kidutus-aiheesta eikä niillä ole erityisvalmiuksia kohdata ja ohjata kidutuksen uhreja. Asiaa ei myöskään ollut ajateltu järjestöjen toimintaa suunniteltaessa. Vaikka järjestöt tarjoavat monipuolista kotoutumista tukevaa toimintaa, erityisryhmiä ei ole juurikaan otettu huomioon. Aiheen arkaluontoisuuden vuoksi kidutuksen uhrit eivät myöskään ole näkyvä ryhmä järjestöjen toiminnassa. Muutamalla järjestöllä oli kuitenkin halukkuutta saada aiheesta koulutusta ja kehittää toimintaansa kidutuksen uhreille sopivammaksi.</p> <p>Opinnäytetyö antaa alustavaa tietoa uudesta aiheesta. Työ osoittaa kehittämistarpeen järjestöjen toiminnalle. Tietoa voidaan hyödyntää suunniteltaessa järjestöjen sekä niiden vapaaehtoisten roolia kidutuksen uhrien kotoutumisen tukemisessa. Opinnäytetyö toimii pohjatyönä, mikäli laajempaa kartoitusta aiheesta aletaan tehdä. Lisäksi järjestöt voivat hyödyntää opinnäytetyön sisältämää perustietoa kidutuksesta sekä kidutuksen uhrien kokemista erityishaasteista.</p>	
Asiasanat Kidutus, pakolaiset, turvapaikanhakijat, kotoutuminen, kansalaisjärjestöt	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
The Degree Programme in Civic Activities and Youth Work

ABSTRACT

Author Henna-Riikka Väättänen	Number of Pages 68
Title The role of non-governmental organizations in supporting integration of torture victims. Survey on the activity possibilities and abilities of non-governmental organizations in Helsinki metropolitan area and Turku.	
Supervisor Hanna Laitinen	
Subscriber Helsinki Deaconess Institute, The Centre for Torture Survivors	
Abstract <p>The aim of the thesis was to survey different kinds of activity and participation possibilities that non-governmental organizations (NGOs) provide in Helsinki metropolitan area and in Turku, where workers of The Centre for Torture Survivors as subscriber of the thesis can refer their clients. Therefore the aim was to support the rehabilitation and integration of the torture victims and their families to Finnish society. Hypothesis was that different kinds of activity and participation possibilities of NGOs support the integration of torture victims.</p> <p>According to the wish of subscriber, a list of different kinds of NGOs that provide low-threshold action was implemented. In the list actions for women, children and youth as well as for senior citizens was taken into account separately. The information of potential NGOs was gathered via the Internet. Along with the surveying of NGOs, a preliminary research of the NGOs ability to receive, to guide and to encounter torture victims was made. Information of the current situation was gathered by interviewing eight representatives of the NGOs and their projects. Data collection was made mainly by telephone interviews, but in the case of a few NGOs, information was gathered by visits and via e-mail.</p> <p>Due to the fact that there is no research done about the subject before, information was gathered by combining both domestic and international literature and by making conclusions based on those sources. Additionally the author's own former experience about the work that is done to rehabilitate torture victims in Cyprus was utilized, as well as the qualitative research, which was made in Cyprus about the living conditions and treatment of torture victims.</p> <p>The main findings were, that NGOs do not have education about the subject torture and that they do not have special abilities neither to encounter nor guide torture victims. Neither was the whole issue taken into consideration when planning the activities of the NGOs. Even though NGOs provide diverse activities that support integration, special groups are not much taken into consideration. Due to the delicacy of the issue, torture victims are neither a visible group in NGOs' activities. Nonetheless, a couple of the NGOs were willing to receive education about the issue and to develop their activities more suitable for torture victims.</p> <p>The thesis provides preliminary knowledge about new subject. The study shows the need to develop the activities of NGOs. Gathered knowledge can be utilized when planning the role of NGOs and volunteers in supporting the integration of torture victims. The thesis serves as a basis if wider survey about the subject is made. Additionally, NGOs can utilize the basic information of the thesis about torture and about the specific challenges that torture victims are facing.</p>	
Keywords Torture, refugees, asylum seekers, integration, non-governmental organizations	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 KOTOUTUMINEN	7
2.1 Lait kotouttamispolitiikan takana	8
2.2 Kotoutumissuunnitelma	10
2.3 Kidutuksen uhrit kotoutumisen erityisryhmänä	11
2.4 Kansalaisjärjestöt kidutuksen uhrien kotoutumisen tukena	15
3 TYÖN KUVAUS	17
3.1 Kidutuksen uhrit	18
3.2 Kansalaisjärjestöt	20
3.3 Tilaaajana Kidutettujen kuntoutuskeskus	23
4 KIDUTUS MAAILMANLAAJUISENA ONGELMANA	24
4.1 Kansainväliset kidutusta koskevat sopimukset ja julistukset	26
4.2 Kidutuksen vastainen työ ja ennaltaehkäisy	28
4.3 Kidutus tänä päivänä	29
4.4 Mihin kidutuksella pyritään?	30
4.5 Kiduttajat ja kidutuksen mahdollistavat olosuhteet	31
5 KIDUTUKSEN UHRIT ERITYISRYHMÄNÄ	33
5.1 Kidutuksen fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset vaikutukset	33
5.2 Kuntouttaminen	35
5.3 Kidutuksen uhrien kohtaaminen ja ohjaaminen	37
5.4 Traumatisoituneet pakolaiset ja turvapaikanhakijat	41
6 TURVAPAIKANHAKIJOIDEN JA PAKOLAISTEN ASEMA SUOMALAISESSA YHTEISKUNNASSA	42
6.1 Käsitteiden määrittelyt	42
6.2 Oikeuksia ja rajoituksia	43
6.3 Kidutuksen uhrien erityishaasteet	46
7 HAASTATELTUIJEN JÄRJESTÖJEN VALMIUDET KIDUTUKSEN UHRIEN KOTOUTUMISEN TUKEMISEEN	47
7.1 Järjestöjen nykyinen toiminta	48
7.2 Järjestöjen kokemat keskeiset haasteet	51
7.3 Kehittämismahdollisuuksia ja toiveita Kidutettujen kuntoutuskeskukselle	52

8 ANALYYSI JA SUOSITUKSET	54
8.1 Keskeisiä haasteita	57
8.2 Kehittämismahdollisuuksia	58
LÄHTEET	62
LIITE 1. JÄRJESTÖKARTOITUS	69

1 JOHDANTO

Nykypäivänä keskustelu Suomeen tulevista turvapaikanhakijoista ja pakolaisista tuntuu saavan koko ajan yhä tiukempia sävyjä. Tämä maahanmuuttajaryhmä nähdään usein taakkana hyvinvointivaltiollemme ja Suomeen haluttaisiin lähinnä vain korkeasti koulutettuja maahanmuuttajia, joista on ”hyötyä” yhteiskunnallemme. Yhä enemmän on esiintynyt epäluuloa turvapaikanhakijoiden syihin hakea lupaa jäädä maahan ja usein ajatellaankin, että turvapaikkaa haetaan lähinnä taloudellinen hyöty mielessä ilman todellisia perusteita. Keskusteluissa on jatkuvasti esillä se, että Suomen maahanmuuttopolitiikkaa tulisi kiristää entisestään.

On huolestuttavaa, että inhimilliselle hädälle ei tunnu löytyvän paljoakaan ymmärrystä. Aivan kuin suurelta osaa ihmisiä olisi unohtunut se tosiasia, että vaikka turvapaikanhakijoiden joukossa olisikin niin sanottuja elintasopakolaisia, heidän keskuudessaan on suuri joukko heitä, jotka ovat pakon edessä joutuneet lähtemään kotimaastaan ja jättämään taakseen kaiken tutun ja rakkaan. Enenevissä määrin tunnutaan unohtavan se seikka, että pakenemiseen tai sen syihin liittyy lähes poikkeuksetta hyvin traumaattisia kokemuksia, kuten kidutusta. Näiden kokemusten kanssa eläminen ja käsittely uudessa kotimaassa vaativat ulkopuolista apua ja tukea.

Opinnäytetyöni kautta haluankin osaltaan puuttua vinoutuneeseen ajattelutapaan liittyen turvapaikanhakijoihin ja pakolaisiin tekemällä näkyväksi niitä todellisia haasteita ja ongelmia, joita tämä ryhmä käy läpi odottaessaan päätöstä turvapaikanhakuprosessinsa aikana ja/tai kotoutumisvaiheessa – traumasta riippuen mahdollisesti koko elinikänsä.

Vaikka kidutusta tapahtuisikin maantieteellisesti kaukana Suomesta, eikä asiasta juuri uutisoida Suomeen liittyen, asia koskettaa silti myös meitä. Arvioiden mukaan 1/3 Euroopassa olevista turvapaikanhakijoista on kidutuksen uhreja. Suomessa on arvioitu olevan 2 000-5 000 systemaattisesti kidutettua turvapaikanhakijaa ja pakolaista (Ruuskanen, 2007.) Tämä muodostaa merkittävän ryhmän maassamme

olevista turvapaikanhakijoista ja pakolaisista. Näin ollen tietoa ja taitoa kidutuksen uhrien kohtaamisesta, ohjaamisesta, hoitomenetelmistä ja kotoutumisen tukemisesta todella tarvitaan.

Olin 1.2.-9.7.2010 välisen ajan Kyproksella työharjoittelussa ja tekemässä kehittämishanketta järjestössä nimeltä Future Worlds Center ja heidän projektissaan The Unit for Rehabilitation of Victims of Torture (URVT). Harjoittelujakson aikana tein kehittämishankkeen, joka oli laadullinen tutkimus kidutuksen uhrien kohtelusta ja elinoloista Kyproksella. Tutkimus oli kokemus, joka laittoi minut pohtimaan kidutuksen uhrien asemaa, kuntoutusta ja kotoutumisen tukemista myös Suomessa. Yhteydenotto Helsingin Diakonissalaitoksen Kidutettujen kuntoutuskeskukseen johti tilaukseen opinnäytetyölle. Aiheeksi muotoutui kidutuksen uhrien kotoutumisen tukeminen.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on kartoittaa erilaisia kansalaisjärjestöjen tarjoamia toimintamahdollisuuksia pääkaupunkiseudulla ja Turussa, joiden pariin Kidutettujen kuntoutuskeskuksen työntekijät voivat ohjata asiakkaitaan. Tarkoituksena on tätä kautta tukea kidutuksen uhrien kuntoutumista sekä heidän kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Kartoituksen kohteena ovat kansalaisjärjestöt ja niiden erilaiset hankkeet. Kartoituksessa on edustettuna esimerkiksi liikunta, kulttuuri, toiminta eri yhteisöissä, suomen kielen opettelu ja yhteiskuntatietouden lisääminen. Keskeistä on samalla tarkastella järjestöjen valmiuksia kohdata ja ohjata kidutuksen uhreja sekä heidän perheenjäseniään sekä tarkastella niiden tarjoaman toiminnan sopivuutta kidutuksen uhrien erityisestä näkökulmasta. Opinnäytetyöni taustaoletuksena on, että eri vapaa-ajan toiminta- ja osallistumismahdollisuudet tukevat kidutuksen uhrin kotoutumista ja kuntoutumista.

Eri osallistumis- ja toimintamahdollisuuksien kartoittamisen tarkoituksena on auttaa Kidutettujen kuntoutuskeskuksen ammattilaisia tarjoamaan mahdollisimman monipuolisia vaihtoehtoja asiakkailleen osallistua. Tavoitteena on keskuksen asiakkaiden osallistaminen ja sosiaalinen vahvistaminen sekä syrjäytymisen ehkäisy. Toisaalta kartoituksen avulla on mahdollista lisätä verkostoitumista eri

traumatisoituneita pakolaisia ja turvapaikanhakijoita sekä kidutuksen uhreja työssään kohtaavia ammattilaisia ja tahoja, sekä lisätä tietoutta toinen toisistaan.

Opinnäytetyön konkreettinen tuotos on lista osallistumis- ja toimintamahdollisuuksista pääkaupunkiseudulla ja Turussa, jota hyödyntäen Kidutettujen kuntoutuskeskuksen työntekijät voivat tehokkaammin ohjata asiakkaitaan erilaisiin toimintoihin tarjoamansa avun ja kuntouttamisen lisäksi.

Vaikka työni tarkoituksena on osaltaan tuoda esiin ne moninaiset kidutuksesta aiheutuneet seuraukset uhrilleen, sekä ne haasteet jotka pakolaisuus ja turvapaikanhakijana olo tuovat, haluan korostaa ensinnäkin sitä, että puhuttaessa kidutuksen uhreista tarkastelemme jokseenkin heterogeenistä ryhmää; toiset ovat traumatisoituneempia kuin toiset, jolloin myös voimavarat ja kyky toimia arjessa vaihtelevat. Kyse on yksilöistä. Kaikki eivät tarvitse tai edes halua erityistukea. Ja kuten elämässä yleensä, toiset pärjäävät elämän onnettomuuksista huolimatta paremmin kuin toiset. Vaikutusta on myös sillä, missä vaiheessa kuntoutusprosessi on. Toiseksi, tarkoituksena ei ole antaa kuvaa kidutuksen uhreista kykenemättöminä, avuttomina ja taidottomina ihmisinä. Päinvastoin; tulee muistaa, että nämä ihmiset ovat selviytyneet jo kidutuksesta. He ovat lähteneet kotimaastaan kohti uutta ja tuntematonta tarkoituksenaan jälleen rakentaa elämäänsä. Tämä kertoo melkoisista ihmisen voimavaroista selvitä lukemattomista vaikeuksista ja julmuuksista, joista valtaosa ihmisistä joutuu vain lukemaan tai kuulemaan.

2 KOTOUTUMINEN

Onnistuneella kotouttamisella pyritään takaamaan maahanmuuttajien tasavertainen osallistuminen yhteiskuntaan sen kaikilla eri osa-alueilla. Sen myötä pyritään ehkäisemään maahanmuuttajien syrjäytymistä ja kannustetaan aktiiviseen kansalaisuuteen. Kotoutumisen edistämisen yleisiä tavoitteita ovat kansainvälisyyden, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tukeminen sekä myönteisen

vuorovaikutuksen edistäminen eri väestöryhmien välillä. Olennaista on myös huomioida maahanmuuttajien tarpeet ja kotoutumista tukeva näkökulma kunnan ja viranomaisten yleisessä suunnittelussa, toiminnassa ja seurannassa. (Laki maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisestä (1386/2010, 29 §.) Kotoutuminen on vuosia jatkuva yksilöllinen prosessi, jonka myötä sekä maahanmuuttaja että vastaanottava yhteiskunta ja väestö muuttuu. Tätä kutsutaan kaksisuuntaiseksi integraatioprosessiksi. (Peltola & Metso 2008, 18.)

Kotoutuminen on vastine vierasperäiselle sanalle integraatio. Laki maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) määrittelee **kotoutumisen** tarkoittavan ”maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen”. **Kotouttamisella** puolestaan tarkoitetaan yllä mainitun lain mukaan ”kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla”.

2.1 Lait kotouttamispolitiikan takana

Käytännössä kotouttaminen rakentuu valtakunnallisesta kotoutumispolitiikasta, kunnallisista maahanmuuttajapoliittisista ohjelmista ja kotouttamisohjelmista sekä yksilö- ja perhekeskeisistä kotouttamissuunnitelmista. Taustalla vaikuttaa myös muun muassa Helsingin maahanmuuttopolitiikka vuodelta 1995, vuonna 2001 hyväksytty hallituksen etnisen syrjinnän ja rasismien vastainen toimintaohjelma Kohti etnistä yhdenvertaisuutta ja monimuotoisuutta. Tuolloin ulkomaalaisvaltuutetun virka muuntui vähemmistövaltuutetun viraksi. Vuoden 2004 Yhdenvertaisuuslaki kieltää syrjimästä ketään etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen tai uskonnon perusteella (Peltola & Metso 2008, 33). Se velvoittaa viranomaiset edistämään etnistä yhdenvertaisuutta ja se ”tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeussuojaa lain soveltamisalaan kuuluvissa syrjintätilanteissa” (Yhdenvertaisuuslaki 20.1.2004/21). Lisäksi vuodesta 2007 toimineen Hyvät etniset

suhteet pääkaupunkiseudulla -työryhmän tarkoituksena on vaikuttaa myönteisemmän asenneilmapiirin rakentamiseen (Peltola & Metso 2008, 13-15).

Kotouttamisessa puhaltavat jokseenkin uudet tuulet. 30.12.2010 annettu Laki maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisestä tulee korvaamaan vuonna 1999 voimaan tulleen lain maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. Uusi laki tulee pääosin voimaan 1.9.2011. Kuitenkin luku 9 eli Osallisena Suomessa -kokeilu sekä kohta 86 § eli laki maahantulomatkan kustannusten korvaamisesta tulivat voimaan jo 1.1.2011. Osallisena Suomessa -kokeilun tarkoituksena on laajentaa maahanmuuttajille suunnatun kotoutumiskoulutuksen henkilöpiiriä ja uusia tapoja hankkia ja järjestää kotoutumiskoulutusta. Myös kotoutumiskoulutuksen vaikuttavuutta pyritään tehostamaan kokeilemalla uusia asiakaslähtöisiä koulutussisältöjä. Pääpaino on erityisesti suomen ja ruotsin kielen opetuksessa, yhteiskuntaan perehdyttämisessä sekä työllistämisen ja työelämään osallistumisen tukevassa opetuksessa. Yhtenä kohderyhmänä kokeilussa on erityistä tukea tarvitsevat maahanmuuttajat. (Laki maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisestä 1386/2010.)

Uuden lain myötä kotouttamisen keskiöön tulevat kaikki maahanmuuttajat, joilla on voimassaoleva oleskelulupa tai oleskeluoikeus on rekisteröity, ei vain työttömät maahanmuuttajat. Jokaisen edellä mainitut kriteerit täyttävän henkilön kuuluu saada alun perustieto suomalaisesta yhteiskunnasta, oikeuksista ja velvollisuuksista, palveluista, ja kotouttamisjärjestelmästä. Lisäksi lain uudistuksen myötä jokaisella on mahdollisuus päästä alkukartoitukseen, jossa arvioidaan kielikoulutustarpeet sekä kotoutumissuunnitelman tarve. Näiden toimenpiteiden tarkoituksena on nopeuttaa kotoutumista ja työllistymistä, sekä se, että kotouttamistoimenpiteet vastaisivat paremmin yksilökohtaisia tarpeita. (Sisäasiainministeriö 2010.)

2.2 Kotoutumissuunnitelma

Päävastuu maahanmuuttajan kotouttamisesta on kunnalla. Kotoutumissuunnitelma on yksi toimi, jolla pyritään ehkäisemään maahanmuuttajien syrjäytymistä. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä maahanmuuttajan, kunnan ja työ- ja elinkeinotoimiston kesken. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on tehtävä viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin tai oleskeluoikeuden myöntämisestä. Ensimmäinen suunnitelma laaditaan enintään yhden vuoden ajaksi, mutta kokonaisuudessaan kotoutumissuunnitelmaan oikeuttava enimmäisaika on kuitenkin kolme vuotta. Kesto määräytyy muun muassa maahanmuuttajan yksilöllisten tarpeiden, tavoitteiden ja työ- ja koulutustaustan perusteella. Esimerkiksi siinä tapauksessa, jos maahanmuuttaja tarvitsee erityistoimenpiteitä kotoutuakseen, kotoutumissuunnitelmaa voidaan jatkaa vielä kahdella vuodella. (Laki maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 11 §.) Traumatisoituneiden maahanmuuttajien (mukaan lukien kidutuksen uhrin) kohdalla kolmen vuoden kotoutumissuunnitelmaa on pidetty liian lyhyenä, sillä monella etenkin ensimmäiset vuodet uudessa maassa kuluvat traumaattisten kokemusten käsittelyyn ja uuteen yhteiskuntaan mukaan pääseminen hidastuu (Peltola & Metso 2008, 77).

Kotoutumissuunnitelma on henkilökohtainen suunnitelma erilaisista toimenpiteistä, joiden avulla maahanmuuttajan on mahdollista hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito tai muuta koulutusta, sekä tietoa yhteiskunnan ja työelämän vaatimuksista ja kansalaisen oikeuksista. Lisäksi suunnitelmassa otetaan huomioon eri palvelut ja tukitoimet, jotka auttavat kotoutumisprosessissa. Ohjausta annetaan asumisasiihin ja perehdytystä annetaan toimeentuloturvasta sekä palvelujärjestelmästä. Pakolaisperheiden kohdalla laaditaan perhekartoitus. Kotoutumissuunnitelmassa huomioidaan myös maahanmuuttajan perheen kotoutuminen ja sitä tukevat seikat. Tarkoituksena on myös tukea osallistumista yhteiskunnan toimintaan. Olennaista on huomioida maahanmuuttajan oma kulttuuritausta, ja tarjota mahdollisuuksia harjoittaa ja ylläpitää omaa uskontoa ja kieltä, suhteutettuna Suomen lainsäädäntöön. Tämä tarkoittaa esimerkiksi oman

äidinkielen opiskelun mahdollistamista ja maahanmuuttajatoiminnan tukemista (Ulkomaalaisasian neuvottelukunta 1998).

Kotoutuminen riippuu luonnollisesti myös maahanmuuttajan omasta motivaatiosta ja taustasta, koulutuksesta ja kielitaidosta sekä oman etnisen yhteisön koosta ja asemasta vastaanottavassa maassa. Kotoutumiseen vaikuttaa myös hyvin paljon vastaanottavan maan ilmapiiri ja asenteet maahanmuuttajia kohtaan. (Mt.) Myönteinen asenneilmapiiri tukee maahanmuuttajien kotoutumisprosessia, kun taas kielteisen ilmapiirin ja syrjinnän vaikutus on luonnollisesti vastakkainen. Kotoutumiseen vaikuttaa myös maahanmuuttajan taloudelliset resurssit ja sosiaalisen tuen määrä (Perhoniemi & Jasinskaja-Lahti 2006, 70).

Valitettavasti ainakin viime vuosien julkisen keskustelun perusteella kantasuomalaisten asenteet maahanmuuttajia kohtaan ovat tulleet kielteisemmiksi ja kansa on alkanut vaatia tiukempaa maahanmuuttopolitiikkaa. Kaikkein suotuisimmin tunnutaan suhtautuvan työperäiseen maahanmuuttoon; asenteisiin vaikuttaa siis se, mistä maasta maahanmuuttaja on kotoisin, onko hän hyvin kouluttautunut ja oivallista työvoimaa eli onko hänestä hyötyä maallemme, vai onko kyseessä esimerkiksi sotaa paennut, köyhistä oloista lähtöisin oleva pakolainen.

2.3 Kidutuksen uhrin kotoutumisen erityisryhmänä

Kidutuksen uhreilla kuntoutuminen ja kotoutuminen kietoutuvat yhteen siten, että kuntouttaminen ja kidutuksen uhrin ”eheyttäminen” sekä toimintakyvyn parantaminen väistämättä auttavat myös hänen kotoutumistaan. Kuntouttamistoimet ovat siis välttämättömiä myös kotoutumisen näkökulmasta. Kotoutumista on Suomessa tutkittu melko runsaasti. Aiheina ovat olleet muun muassa kotouttamislain toimivuus, maahanmuuttajien elinolot ja taloudellinen tilanne, maahanmuuttajien omat kokemukset sopeutumisesta sekä heidän kohtaamasta syrjinnästä ja rasismista. (Perhoniemi & Jasinskaja-Lahti 2006, 14.) Kidutuksen uhrien, omana haavoittuvassa

asemassa olevien ja erityiskohtelua tarvitsevien ihmisten, kotoutumisen tukemista ei kuitenkaan ole tiedonhakuni perusteella juurikaan tutkittu. Poikkeuksen muodostaa Peltolan ja Metson raportti Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen tukeminen Helsingissä (2008), jossa tarkastellaan perinteisen kotouttamisen (kotouttamisuunnitelman ensimmäiset kolme vuotta) jälkeistä aikaa. Myös kidutuksen uhrien tilannetta on siinä käsitelty, mutta raportin näkökulma keskittyy lähinnä kunnallisiin palveluihin, ei niinkään kansalaisjärjestöihin. Näin ollen opinnäytetyössäni avainasemaan nousee yleisten kotoutumiskäytäntöjen peilaaminen tietoon, joka pohjautuu niihin moniulotteisiin, psyykkisiin, fyysisiin ja sosiaalisiin haasteisiin, joista kidutuksen uhrit kärsivät, ja joista huolimatta kidutuksen uhrit koettavat jälleenrakentaa elämäänsä.

Kidutuksen uhrien asemaa ja tarvetta erityistoimille kotoutumisen tueksi ei tuoda suoraan esiin myöskään kotouttamislaissa tai muissakaan kotoutumiseen liittyvissä säädöksissä kuin muutamassa kohtaa. Muutoin kidutuksen uhrien erityiskysymyksen tiedostava voi lukea asiasta lähinnä rivien välistä. Ulkomaalaisasian neuvottelukunnan vuonna 1998 tehdystä maahanmuuttajien kotouttamisohjelmasta asia käy kaikkein selvimmän esiin. Siinä sosiaali- ja terveyspalveluiden kohdalla sanotaan seuraavanlaisesti:

”Hallituksen maahanmuutto- ja pakolaispoliittisessa ohjelmassa edellytetään, että terveydenhuoltoa kehitetään siten, että sota ja kriisialueilta tuleville maahanmuuttajille (esimerkiksi kidutetut ja psyykkisistä häiriöistä kärsivät lapset) voidaan antaa hoitoa ja kuntoutusta. Helsingin kaupungin mielenterveystoimistojen työntekijöille järjestetään maahanmuuttajien ja pakolaisten mielenterveyteen sekä tulkin käyttöön liittyvää koulutusta.”

Tämän lisäksi tuodaan esiin se, että terveysvirasto tarjoaa erityisryhmille räätälöityjä palveluita tarvittaessa ja erityistä tukea tarvitsevien ryhmien joukossa mainitaan traumaattisista kokemuksista kärsivät pakolaiset. Kehittämistarpeeksi mainitaan pakolais- ja maahanmuuttaja-asioista vastaavan yhteyshenkilön valitseminen, tehtävänään ”tarkempi perehtyminen esimerkiksi kidutettujen kuntouttamiseen sekä

muihin maahanmuuttoon ja pakolaisuuteen liittyviin mielenterveysongelmiin ja niiden hoitamiseen.”

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoista vuodelta 2005, jolloin pieniä muutoksia ja lisäyksiä sisällytettiin vuoden 1999 kotouttamislakiin, viittaa kidutuksen uhrien suuntaan näin:

7§ Kotoutumista edistävät ja tukevat toimenpiteet ja palvelut:

9) *Erityistä tukea tarvitseville ryhmille järjestettäviä toimenpiteitä ja palveluja*

Tarkemman määrittelyn mukaan erityisen tuen tarve voi johtua esimerkiksi henkilön iästä tai vammaisuudesta, kidutuksesta, pakolaisuudesta tai lukutaidottomuudesta (HE 166/2005 vp). Uusi laki eli Laki maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) linjaa kohdassa 26 § ”Muut kotoutumista tukevat ja edistävät toimenpiteet ja palvelut” seuraavasti:

”...kotoutumista edistävinä ja tukevinä toimenpiteinä ja palveluina voidaan järjestää esimerkiksi”:

3) *Erityisiä toimenpiteitä tarvitsevan palveluja ja tukitoimia;*

Kyseessä olevassa laissa (luku 1 § 3) määritellään, että ”erityisiä toimenpiteitä tarvitsevalla” tarkoitetaan maahanmuuttajaa, joka tarvitsee tehostettuja kotouttamistoimenpiteitä erityisesti sairauden, vamman tai muun syyn vuoksi alentuneen toimintakyvyn, iän, perhetilanteen, luku- ja kirjoitustaidottomuuden tai muun vastaavan syyn perusteella. Tarkemman määritelmän mukaan kidutuksen uhrin voivat olla erityisiä toimenpiteitä tarvitsevia henkilöitä (HE 185/2010 vp).

Sen sijaan ihmiskaupan uhreista on laissa erikseen maininta (luku 6 § 53). Siinä käsitellään ihmiskaupan uhreille annettujen palveluiden ja tukitoimista aiheutuneiden kustannusten korvausta kunnille. Kohdassa tuodaan esiin ihmiskaupan uhrin saamat

erityistarpeista johtuvat terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palvelut, sekä muut uhriasemaan liittyvät erityistarpeen vuoksi järjestettävät toimenpiteet ja palvelut. (Laki maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisestä 1386/2010.)

Opetushallituksen vuonna 2007 hyväksymässä suosituksessa aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksesta osana opetussuunnitelmaa tuodaan esiin, että erityisesti pakolaistaustaisilla maahanmuuttajilla voi olla traumaattisia kokemuksia, jotka vaikuttavat oppimiskykyyn heikentävästi. Siinä myös tuodaan esiin, että taustalla vaikuttavat syyt on selvitettävä. (Opetushallitus 2007, 42-43.) Kidutuksen uhreille oppimisvaikeudet ovat tavanomaisia.

Kotouttamislain kokonaisuudistusta koskien esitettiin (Pesonen, 2010), että kuntapaikkatavoitteissa etusijalla ovat haavoittuvassa asemassa olevat kiintiöpakolaiset, hätätapaukset ja myönteisen luvan saaneet turvapaikanhakijat. Haavoittuvassa asemassa olevan määritelmää ei ole tuotu esiin, mutta voi tuki olla, että sillä viitataan muun muassa kidutuksen uhreihin. Lisäksi kotouttamisohjelmia koskevassa esityksessä korostettiin seuraavia asioita:

- Kiintiöpakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden vastaanottaminen
- Lasten ja nuorten kotouttaminen
- Työvoiman ulkopuolella olevien ja väkivaltaa kohtaavien naisten kotoutumisen edistäminen
- Hyvien etnisten suhteiden edistäminen

Perehtyminen kotouttamislakiin ja erilaisiin säädöksiin ja ohjelmiin antaa sen kuvan, että kidutuksen uhrin ovat melko näkymätön ryhmä, joiden erityistarpeita kotoutumisessa ei ole tuotu esiin tai sitten maininta löytyy, mutta konkreettisia toimenpiteitä ei juuri esitetä.

2.4 Kansalaisjärjestöt kidutuksen uhrien kotoutumisen tukena

Kunnan tarjoamien palveluiden lisäksi kansalaisjärjestöillä on erittäin suuri ja tunnustettu rooli maahanmuuttajien kotoutumisen tukemisessa. Järjestöjen rooli tuodaan esiin muun muassa laissa maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisestä (1386/2010), jossa sanotaan, että kotouttamista tulee kehittää monialaisena yhteistyönä, joilloin kunnan, työ- ja elinkeinotoimiston sekä poliisin lisäksi keskeinen rooli kotoutumisen edistäjinä ja palveluiden tarjoajina on järjestöillä, yhdistyksillä ja yhteisöillä.

Kansalaisjärjestöjen toiminta muun muassa ehkäisee ja vähentää sosiaalisia ongelmia, minkä puolestaan on nähty vähentävän sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarvetta. Näin ollen järjestöt tuottavat yhteiskunnalle myös konkreettista taloudellista hyötyä. Keskeistä on myös se, että järjestöjen tarjoamat toiminnot ja palvelut auttavat asianomaisia ja heidän läheisiään sairauden, vamman tai sosiaalisen ongelman käsittelyssä, kohtaamaan uuden elämäntilanteen sekä sen tuomat muutokset ja vaikeudet ja sopeutumaan tai voittamaan ne. Ihmisen käydessä läpi raskaita aikoja, usein myös identiteetti joutuu murrokseen. Järjestöt voivat tukea identiteetin uudelleen rakentamisessa ja vahvistamisessa koettelemusten keskellä. (Möttönen & Niemelä 2005, 68;70.)

Myös maahanmuuttajajärjestöillä on keskeinen rooli neuvoteltaessa ja suunniteltaessa maahanmuuttajia koskevia asioita. Ne muun muassa osallistuvat kuntien kotouttamisohjelman laadintaan, toteutukseen ja sen toimeenpanon seurantaan. (Laki maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisestä (1386/2010.) Suomen Pakolaisavun arvion (2010) mukaan Suomessa on yli 300 rekisteröitynyttä maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuusyhdistystä. Kaikkiaan maahanmuuttajayhdistysten määrän on arvioitu olevan Suomessa jopa yli 700. Maahanmuuttajajärjestöt ja -yhdistykset välittävät kunnille tietoa maahanmuuttajien tarpeista. Lisäksi monilla yhdistyksillä on tietoa ja taitoa tarjota palveluita kunnille. (Suomen Pakolaisapu 2010.)

Kotouttamisohjelmat ja muut kunnalliset kotouttamiseen tähtäävät palvelut ja toiminnot eivät mielestäni yksistään riitä, jos ihminen kokee yksinäisyyttä ja kuulumattomuuden tunnetta uudessa yhteiskunnassa. Järjestöjen tarjoamat aktiviteetit ehkäisevät maahanmuuttajien syrjäytymistä ja tukevat aktiivista kansalaisuutta osallistamalla maahanmuuttajia yhteiskunnan eri toimintoihin. Ne tarjoavat myös mahdollisuuden vaikuttaa. Kansalaisjärjestöt auttavat sosiaalisten verkostojen luomisessa. Maahanmuuttajajärjestöt tarjoavat vertaistukea ja mahdollistavat oman kulttuurin harjoittamista ja tukevat näin ollen sen säilymistä. Usein on koettu myös hyväksi, että omaa etnistä ryhmää edustava tai toinen maahanmuuttaja opastaa maahanmuuttajaa, sillä hänellä voi olla parempi ymmärrys tilanteesta omakohtaisista kokemuksista johtuen. Järjestötoiminnan kautta maahanmuuttajien on kuitenkin mahdollista solmia suhteita myös kantaväestöön, mikä muutoin voi olla arjessa hankalaa. Tämä pienentää kuilua ryhmien välillä ja lisää ymmärrystä eri kulttuuritaustaisten henkilöiden kesken.

Järjestöt pyrkivät kotoutumisen tukemiseen monella tapaa. Ensisijaisen tärkeitä ovat niiden tarjoamat suomen kielen kurssit ja keskusteluryhmät. Lisäksi järjestöt opastavat toimimaan suomalaisessa yhteiskunnassa, ja jakavat tietoutta suomalaisesta kulttuurista, arvoista, tavoista ja tottumuksista. Monet järjestöt tarjoavat ohjaus- ja neuvontapalvelua liittyen esimerkiksi työnhakuun, opiskelumahdollisuuksiin ja kunkin oikeuksiin sekä velvollisuuksiin yhteiskunnassa. Vaikeassa elämäntilanteessa olevat voivat saada järjestöiltä myös tukea vanhemmuuteen. Järjestöt tarjoavat jonkin verran tukihenkilö- ja ystävöimintää, jonka avulla voidaan välittää tukea syrjäytymisvaarassa oleville tai muutoin tukea tarvitseville. Järjestöjen erilaiset kerhot tuovat ihmisiä yhteen ja tukevat yhteisöllisyyttä ja luovat kuulumattomuuden tunnetta. Toimintoja löytyy esimerkiksi liikunnan, käsitöiden, työpajojen ja ruuanlaiton parista. Lisäksi monet järjestöt tarjoavat retkiä ja leirejä.

Turvapaikanhakijat eivät kuulu varsinaisten kotouttamistoimien piiriin, vaikkakin myös heidän vastaanotossa on tärkeää käydä läpi heidän oikeuksia ja velvollisuuksia, sekä kertoa perusasiat siitä miten suomalaisen yhteiskunta toimii. Kansalaisjärjestöjen

tarjoamat osallistumismahdollisuudet ovat olennaisia, sillä niiden avulla on mahdollista luoda sosiaalisia verkostoja, saada vertaistukea ja toisaalta luoda arjesta aktiivista. Turvapaikanhakijoiden henkisen jaksamisen kannalta on tärkeää saada muuta ajateltavaa raskaan turvapaikkaprosessin, epävarmuuden ja traumaattisten kokemusten vatvomisen ohelle. Monien kohdalla voi toki olla, että motivaatiota sitoutua mihinkään säännölliseen toimintaan ei ole, kun edes maahan jäämisen mahdollisuudesta ei ole tietoa. Kuitenkin osallistumismahdollisuuksia on oltava tarjolla myös turvapaikanhakijoille.

3 TYÖN KUVAUS

Opinnäytetyöni yläkäsitteenä on kotoutuminen, jota käsittelen kidutuksen uhrien näkökulmasta sekä kansalaisjärjestöjen tarjoaman toiminnan ja osallistumismahdollisuuksien kautta. Taustaoletukseni oli, että erilaiset vapaa-ajan toiminnot ja osallistumismahdollisuudet tukevat kidutuksen uhrien kotoutumista. Tarkastelen työssäni pääkaupunkiseudun ja Turun kansalaisjärjestöjen valmiuksia vastaanottaa, kohdata ja ohjata kidutuksen uhreja sekä tarjotun toiminnan sopivuutta kyseessä olevalle erityisryhmälle.

Opinnäytetyöni rakentuu siten, että ensin olen käsitellyt kotoutumista yleisesti sekä tuonut esiin miten laissa on huomioitu erityisryhmien kuten kidutuksen uhrien kotouttaminen ja kotoutumisen tukeminen. Tämän jälkeen olen käsitellyt kansalaisjärjestöjen roolia kidutuksen uhrien kotoutumisen tukena. Tätä seuraa kidutus –aiheen yleinen käsittely. Mielestäni oli perusteltua tuoda esiin perusasioita kidutukseen liittyen, koska kokemukseni mukaan kidutus on melko tuntematon aihe. Halusin myös tuoda esiin miten, missä olosuhteissa ja miksi kidutusta yhä ilmenee nykypäivänä, jotta aiheen valitettava ajankohtaisuus tulee ilmi. Erityisen tärkeää aiheeni kannalta oli kuitenkin tuoda esiin kidutuksen uhrien kokemia keskeisiä psyykkisiä, fyysisiä ja sosiaalisia haasteita. Olennaista oli myös tuoda esiin mitä kidutuksen uhrien kohtaamisessa ja ohjaamisessa tulee ottaa huomioon. En löytänyt asiasta tietoa järjestötyöntekijöiden ja vapaaehtoistyöntekijöiden näkökulmasta, mutta mielestäni

asiassa pätee hyvin pitkälti samat perusasiat kuin esimerkiksi terveydenalan ammattilaisten ja psykoterapeuttien kohdalla. Tämän lisäksi olen kuvannut turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa, jotta kidutuksen uhrien tilanne ja elinolot olisivat kokonaisuudessaan helpommin ymmärrettävissä. Rajaamista on luonnollisesti jouduttu tekemään paljon ja olen kirjoittanut yllä mainituista asioista siinä määrin, että kidutuksen uhrien erityistilanne ja sen huomioimisen tärkeys kotouttamisessa on osoitettu ja perusteltavissa.

Erityiskysymyksenä kidutuksen uhrien kotoutumisen tukemista järjestötoiminnan näkökulmasta ei tiedonhakuni mukaan ole tutkittu. Näin ollen riittävän laaja tietoperusta liittyen kotoutumiseen, kidutuksen uhreihin erityisryhmänä sekä järjestöjen rooliin kotoutumisen tukemisessa on ollut tärkeää. Tutkimuksessani ei ole käytetty puhtaasti mitään tiettyä tutkimusmenetelmää. Tilaajan toive edellytti tiedonkeruuta järjestöistä, ja tämä toteutui parhaiten etsimällä sopivia järjestöjä internetin avulla. Tiedon puute suoraan aiheeseeni liittyen on johtanut siihen, että olen joutunut tekemään päätelmiä yhdistelemällä eri aihepiireistä olevaa tietoa saadakseni tutkittavaan aiheeseen vastauksia teorian tasolla. Olen tuonut esiin mitä kotoutumisesta ja sen tukemiseen liittyvistä keskeisistä piirteistä on sanottu sekä tuonut esiin kansalaisjärjestöjen roolin kotoutumista tukevana tahona ja peilannut näitä asioita siihen, mikä on keskeistä kidutuksen uhrien näkökulmasta. Kun tutkimuksen edetessä alkoi vaikuttaa siltä, että sopivia järjestöjä on vaikea löytää, koin tarpeelliseksi selvittää tilannetta lisää haastattelujen avulla. Pelkkä kartoitus ei olisi antanut riittävää tietoa siitä, mitkä ovat järjestöjen valmiudet tarjota toimintaa kidutuksen uhreille tai kohdata ja ohjata heitä.

3.1 Kidutuksen uhrit

Tietoperusta liittyen kidutukseen yleisesti ja kidutuksen uhreihin koostuu sekä suomalaisesta että ulkomaisesta kirjallisuudesta. Kidutusta ja sen vaikutuksia uhriin on tutkittu Suomessa melko vähän ja lähinnä terveydenhuollon ja psykoterapian näkökulmista. Aiheeseen liittyvää aiempaa tutkimusta edustaa

Kidutettujen kuntoutuskeskuksen Sirkku Suikkasen Selvitys kidutettujen ja vaikeasti traumatisoituneiden turvapaikanhakija- ja pakolaislasten ja -nuorten määrästä sekä heidän psykiatristen palvelujen tarpeestaan (2010). Selvitys on osa Helsingin Diakonissalaitoksen hallinnoimaa Kidutettujen ja vaikeasti traumatisoituneiden turvapaikanhakija- ja pakolaislasten ja -nuorten hoidon tarpeen arviointi ja kuntouttaminen -hanketta. Hankkeen kohderyhmänä ovat yksin ilman huoltajaa Suomeen pakolaisina tai turvapaikanhakijoina tulleet alaikäiset, jotka ovat kidutettuja, sodan vuoksi traumatisoituneita tai sekundaarisesti traumatisoituneita, perheensä mukana maahan pakolaisina tai turvapaikanhakijoina tulleet traumatisoituneet alaikäiset, sekä alle 24-vuotiaat pakolais- ja turvapaikanhakijanuoret, jotka ovat traumatisoituneet lapsuudessaan, ja joiden hoidon tarpeen arviointi ja kuntouttaminen on viivästynyt.

Sirkkusen selvityksessä on kuultu muutamia kolmannen sektorin tahoja. Näitä ovat Erityishuoltojärjestöjen liitto Ehjä ry, Yhteiset Lapsemme ry, Kanava Nuoriso ry sekä Pakolaisneuvonta ry. Selvityksen pääpaino on kuitenkin ennen kaikkea kunnallisen puolen palveluissa ja tahoissa. Tutkimukseni voidaan siis nähdä käsittelevän hieman eri aihetta, koska työssäni on kyse nimenomaan kansalaisjärjestöjen roolista kidutuksen uhrien kotoutumisen tukemisessa sekä niiden valmiuksien tarkastelussa kyseessä olevaan ryhmään liittyen.

Tutkimukseni kannalta keskeisiä kotimaisia lähteitä olivat neurologian erikoislääkäri ja psykoterapeutti Helena Ruuskasen artikkeli Kidutetun kipu (2007), jossa hän tuo esiin huomioitavia asioita kidutettujen kohtaamisessa, kuvaa kidutettujen ongelmia sekä heidän hoitoa. Lisäksi olen hyödyntänyt erikoislääkäri Tapio Hallan artikkelia Psykkisesti sairas maahanmuuttaja (2007), joka paneutuu turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten traumoihin. Aiempaa tutkimusta edustaa myös Ilkka Pirisen Tutkimus turvapaikanhakijoiden terveydentilasta (2008), jossa kidutus ja väkivalta tuodaan esiin erityisongelmana. Opinnäytetyöni kannalta se ei kuitenkaan ole ollut merkittävä lähde, sillä se ei tuonut aiheeseen uutta tietoa.

Opinnäytetyössäni minua on auttanut myös oma kokemukseni kidutuksen uhrien parissa tehtävästä työstä. Olin 1.2.-9.7.2010 välisen ajan Kyproksella työharjoittelussa ja tekemässä kehittämishanketta järjestössä nimeltä Future Worlds Center ja heidän projektissaan The Unit for Rehabilitation of Victims of Torture. Harjoittelujakson aikana tein kehittämishankkeen, joka oli laadullinen tutkimus kidutuksen uhrien kohtelusta ja elinoloista Kyproksella. Keräsin tietoa muun muassa haastattelemalla kuutta kidutuksen uhria. Heistä kolme oli turvapaikanhakijoita, kaksi pakolaisstatuksen saanutta ja yksi heistä oli saanut oleskeluluvan toissijaisen suojelun tarpeen perusteella. Kehittämishankkeen myötä ymmärrykseni ja tietoni kidutuksen uhrien erityisasemasta kasvoi ja tästä on luonnollisesti ollut hyötyä myös opinnäytetyötäni ajatellen. Tekstiosioiden alussa olevat englanninkieliset sitaatit ovat peräisin haastatteluista, joita tein kidutuksen uhreille Kyprokselle. Ne ovat siis ajalta ennen kuin aloin tehdä tätä opinnäytetyötä, mutta mielestäni ne sopivat hyvin myös tässä käytettäväksi, sillä kidutuksen uhrien kokemukset samoin kuin kokemukset turvapaikanhakijana ja pakolaisena olosta ovat globaalisti hyvin samankaltaisia. Olen myös muutamassa kohtaa tuonut esiin näiden haastateltujen näkemyksiä. Lisäksi olen tehnyt ohjaajan sijaisuuksia Metsälän Säilöönottoyksikössä jo lähes neljän vuoden ajan, mikä on tuonut tietämystä turvapaikanhakuprosessista ja turvapaikanhakijan asemasta.

Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa pohdimme tilaajan kanssa mahdollisuutta haastatella muutamia kidutuksen uhreja, jotta myös heidän näkökulma oltaisiin saatu huomioitua. Haastatteluihin ei kuitenkaan ryhdytty, sillä tilaajan mukaan tämä olisi ollut hankalaa käytettävissä olevan ajan puitteissa, sillä lupahakemuksissa on pitkät käsittelyajat. Toiseksi, tilaajan toiveena oli nimenomaan kartoittaa sopivia järjestöjä, joihin he voivat ohjata asiakkaitaan.

3.2 Kansalaisjärjestöt

Etsin järjestöjä melko pintapuolisen kartoittavasti, sillä tarkoituksena oli löytää mahdollisimman monta kotoutumista tukevaa järjestöä. Tein tilaajan toiveiden

mukaisesti järjestöistä listan, jossa on huomioitu erikseen lapset ja nuoret, miehet, naiset ja ikääntyvät maahanmuuttajat. Olen näiden kategorioiden lisäksi tehnyt Yleistä -osion, mikäli järjestön toiminta ei ollut osoitettu selkeästi jollekin tietylle kohderyhmälle. Oman osa-alueensa muodostavat maahanmuuttajajärjestöt. (Kts. Liite 1.) Kartoituksessa otin huomioon tilaajan toiveen siitä, että järjestöt olisivat matalankynnyksen järjestöjä. Selkeän listan tekeminen oli haasteellista, sillä yksi järjestö tarjoaa monenlaista toimintaa suunnattuna eri kohderyhmille. Päädyinkin yksinkertaiseen kategoriontiin ja kuvaamaan järjestöjen alle niiden keskeisiä toimintoja.

Etsin pääosin tietoa internetistä. Otin myös valikoidusti yhteyttä yhdeksään järjestöön puhelimitse ja sähköpostitse. Muutamassa järjestössä kävin itse paikan päällä. Loppujen lopuksi sain vastaukset kahdeksalta järjestöltä. Tein tarkempaa selvitystä siksi, koska mielestäni kidutuksen uhreja ohjattaessa erilaisiin toimintoihin on tärkeää kysyä millaisia valmiuksia näillä järjestöillä on ottaa vastaan kidutuksen uhreja ja onko heillä tietoa kyseisestä aiheesta. Koska kyseessä oli alustava kartoitus, esitettiin vain muutama peruskysymys, jotta saataisiin kuvaa nykytilanteesta ja kehittämistarpeesta ja -mahdollisuuksista. Saadut tiedot vastasivat mielestäni kysymyksiin riittävästi antaen kuvaa nykytilanteesta.

Haastattelemieni järjestöjen valintaan vaikutti osaltaan niiden tuttuus, mutta toisaalta halusin myös valita erilaisia järjestöjä, jotta eri kohderyhmät ja toisaalta erilaiset toiminta- ja tukimahdollisuudet tulisi huomioitua. Valikoivuus aiheutti väistämättä sen, että paljon potentiaalisia järjestöjä jäi tässä tutkimuksessa huomioimatta. Haastattelua voi pitää puolistrukturoituna, sillä samat kysymykset kysyttiin kaikilta järjestöjen edustajilta, mutta keskustelu oli vapaamuotoista, ei tarkoin kysymysten sanelemaa (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2005, 197). Järjestöille esitettiin seuraavat kysymykset:

1. Onko järjestöllänne sopivaa toimintaa, joka tukee kidutuksen uhrien kotoutumista?

2. Onko kidutuksen uhrit erityisryhmänä tiedostettu, tai onko toiminnan sopivuutta heille pohdittu?
 - Jos kyllä, miten?
 - Jos ei, onko järjestöllä haluukkuutta tai mahdollisuuksia kehittää toimintaa sopivammaksi kidutuksen uhrien näkökulmasta?
3. Onko järjestöllänne esittää toiveita Kidutettujen kuntoutuskeskuksen suuntaan?

Tutkimuseettisten seikkojen mukaisesti selvitin ennen kysymysten esittämistä opinnäytetyöni tarkoituksen ja kysyin luvan jokaiselta järjestöltä käyttää opinnäytetyössäni niiltä saamiani tietoja. Toin esiin opinnäytetyön julkistamisen internetissä Theseus-verkkokirjastossa. Haastattelujen luotettavuutta aineistonkeruumenetelmänä on kritisoitu siitä, että haastatteluissa annetaan usein sosiaalisesti suotavia vastauksia (mt. 195). En kuitenkaan usko, että tämä olisi vaikuttanut tämän tutkimuksen kohdalla, sillä haastateltavat eivät alkaneet kaunistella tilannetta vaan sanoivat suoraan mikäli tietoa kidutuksesta ei ollut tai mikäli järjestöllä ei ollut erityisvalmiuksia ohjata ja kohdata kidutuksen uhreja. Haastattelujen ollessa konteksti- ja tilannesidonnaisia (mt. 196), ei kuitenkaan ole takuita siitä, oliko esimerkiksi kiireellä, haastattelun ja aiheen yllättävyydellä tai muutoin haastattelun ajankohdalla vaikutusta saatujen vastausten laatuun. Myös se, että haastattelut tehtiin pääosin puhelimitse on voinut vaikuttaa niin haastattelijan ymmärretyksi tulemiseen kuin myös vastausten laatuun.

Järjestökartoituksen olisi voinut tehdä myös niin, että olisin valikoinut vähemmän järjestöjä ja pohtinut syvällisemmin niiden nykyistä toimintaa kidutuksen uhrien kannalta ja sitä miten toimintaa voisi kehittää. Tämä ei kuitenkaan olisi vastannut tilaajan varsinaista tarvetta, mutta voisi tulevassa olla hyödyllistä aiheen jatkotyöstämiseksi. Lopputulosta heikentävä seikka on, että otin suoraan yhteyttä vain yhteen turkulaiseen järjestöön, enkä lopulta saanut vastauksia sähköpostitse sovittun mukaisesti.

Lopuksi on erittäin oleellista mainita, että pääkaupunkiseudun ja Turun alueen huikean järjestömäärän vuoksi kartoitukseni toimii parhaimmillaankin vain alkusysäyksenä tilanteen selvittämiseksi. Silti mielestäni alustava tieto on tässä tapauksessa tärkeää ja hyödynnettävissä, sillä aiheeseen ei olla aiemmin perehdytty.

3.3 Tilaajana Kidutettujen kuntoutuskeskus

Helsingin Diakonissalaitoksen Kidutettujen kuntoutuskeskus aloitti toimintansa vuonna 1993 sosiaali- ja terveysministerion aloitteesta Helsingin Diakonissalaitoksen ja Raha-automaattiyhdistyksen tuella. Kidutettujen kuntoutuskeskus on erikoissairaanhoidotasoinen poliklinikka, joka arvioi, hoitaa ja kuntouttaa Suomessa asuvia kidutuksen vuoksi traumatisoituneita pakolaisia ja turvapaikanhakijoita sekä heidän perheenjäseniään. Erona muihin maihin on se, että asiakkaina on myös turvapaikanhakijoita, joille on määrätty kuuluvaksi vain perusterveydenhoitoon kuuluvat palvelut. Keskukseen toiminta on valtakunnallista, mutta kliininen työ painottuu Etelä-Suomen alueelle. Keskus edustaa valtakunnallista osaamiskeskusta, ja jakaa tietoutta muille kidutuksen uhreja hoitaville tahoille. Lisäksi toimintaan kuuluu uusien toimintamenetelmien kehittäminen, sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten, viranomaisten sekä vapaaehtois- ja kansalaisjärjestöjen kouluttaminen, konsultointi ja työnohjaaminen.

Kidutettujen kuntoutuskeskuksen toiminta on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumatonta ja se perustuu Suomen tekemiin kansainvälisiin sopimuksiin pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden hoidosta. Mielestäni onkin tässä kohtaa oleellista muistuttaa, että kidutuksen uhrien ja muiden ihmisoikeusrikkomusten uhrien riittävä ja asianmukainen hoito on kansainvälisten sopimusten mukaan valtion velvollisuus. Tutkimuksen, koulutuksen ja kokemustensa raportoinnin kautta keskus edustaa ihmisoikeudellista näkökulmaa. Työhön kuuluu myös julkinen ihmisoikeuksien ja pakolaisten hoidon edistäminen. Keskukseen työhön kuuluu varmistaa, että esimerkiksi päätöksiä tekevät viranomaistahot saavat luotettavaa tietoa turvapaikanhakijan tai pakolaisen ollessa kidutuksen uhri, ja tästä syystä

traumatisoitunut. Kidutettujen kuntoutuskeskus tekee kansainvälistä yhteistyötä muiden keskusten kanssa toimintansa kehittämiseksi.

Keskus on ajanvarauspoliklinikka ja avohoitoyksikkö, joka tarjoaa traumapotilaan psykiatrasta hoitoa, psykoterapiaa, fysioterapiaa, taideterapiaa, kivun hoitoa ja se tekee myös neurologin arvioita ja järjestää perhe- ja verkostotapaamisia. Hoitomenetelmät siis noudattelevat kansainvälisesti hyväksi havaittuja malleja. Potilailla tulee olla terveydenhuollon ammattihenkilön tekemä lähete ja kuntoutuksen edellytyksenä on kidutuksen aiheuttama traumatisoituminen. Käynnit ovat potilaalle maksuttomia, mutta tulkkipalvelujen ja matkakulujen maksajataho on selvitettävä ennen hoidon alkamista.

Tällä hetkellä Kidutettujen kuntoutuskeskuksella on meneillään kolmivuotinen projekti (2010-2012), jossa alkuun on kartoitettu kidutettujen ja vaikeasti traumatisoituneiden pakolais- ja turvapaikanhakijalasten ja -nuorten ja toisaalta myös välillisesti eli esimerkiksi vanhempiensa kidutuksesta traumatisoituneiden määrä Suomessa ja toisaalta myös kohderyhmään kuuluvien mielenterveyspalveluiden tarvetta. Hankkeen tarkoituksena on kehittää ja tuottaa kohderyhmään erikoistuneita lasten- ja nuorisopsykiatrisia palveluita. Työhön kuuluu myös kohderyhmän kanssa työskentelevien konsultoiminen. (Kidutettujen kuntoutuskeskus 2011.)

4 KIDUTUS MAAILMANLAAJUISENA ONGELMANA

"I was watching myself as a part of a movie. I was looking myself from outside. They tortured my body, but my soul was free."

Irakilainen turvapaikanhakija, Kypros

Yhdistyneet Kansakunnat määritteli kidutuksen kansainvälisessä oikeudessa vuonna 1948 ja vuonna 1975. Tämä edesauttoi sitä, että kansalliset tuomioistuimet ja

kansainväliset hallitustenväliset ihmisoikeuselimet saattoivat perustaa päätöksensä käsitteiden samansisältöiselle ymmärrykselle. Yhdistyneiden Kansakuntien vuoden 1984 Kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen Yleissopimus määrittelee kidutuksen seuraavanlaisesti:

"...kidutuksella" tarkoitetaan kaikkia tekoja, joilla aiheutetaan jollekulle tahallisesti kovaa kipua tai kovaa joko henkistä tai ruumiillista kärsimystä tietojen tai tunnustuksen saamiseksi häneltä tai kolmannelta henkilöltä, hänen rankaisemisekseen teosta, jonka hän tai kolmas henkilö on tehnyt tai epäillään tehneen, hänen tai kolmannen henkilön pelottelemiseksi tai pakottamiseksi taikka minkälaiseen tahansa syrjintään perustuvasta syystä, kun virkamies tai muu virallisessa asemassa toimiva henkilö aiheuttaa sellaista kipua tai kärsimystä, yllyttää tai suostuu niiden aiheuttamiseen tai hyväksyy sen hiljaisesti. Kidutusta ei ole sellainen kipu tai kärsimys, joka saa alkunsa pelkästään laillisista seuraamuksista, joko niihin kuuluvana tai niihin liittyvänä." (Asetus 60/1989.)

Kidutus voi olla sekä fyysistä että psyykkistä, mutta usein nämä molemmat puolet kietoutuvat yhteen. Kidutusmenetelmät voivat olla mitä moninaisempia ja kauhistuttavimpia. Muutamia esimerkkejä fyysisestä kidutuksesta on epäsäännöllinen tai säännöllinen lyöminen ja potkiminen, sähköiskut, sitominen, riiputtaminen kädet selän taakse sidottuina, ihon polttaminen ja viiltäminen, hampaiden ja kynsien repiminen, raiskaus, vesikidutus, tukehduuttaminen hapenpuutteeseen, seksuaalinen häpäisy, kävelyttäminen avojaloin lasinsirujen tai muiden terävien esineiden päällä, pakottaminen vaikeisiin ja kivuliaisiin asentoihin pitkiksi ajoiksi sekä falanga eli jalkapohjien lyöminen esimerkiksi kepillä tai rautatangolla. (Skylv 1992, 39, 42, 45, 47; IRCT 2011; Ruuskanen 2007.) Kidutuksesta aiheutunut kipu, arvet ja epämuodostumat muistuttavat uhria konkreettisesti kidutuksesta – jopa läpi elämän. (Skylv 1992, 38).

Henkisen kidutuksen muotoja ovat muun muassa eristäminen ja kielto ottaa yhteyttä ulkomaailmaan, perheenjäsenien uhkailu, pakottaminen seuraamaan toiseen kohdistuvaa kidutusta, valeteloitukset, silmien sidonta pitkiksikin ajoiksi, nöyryyttäminen ja esimerkiksi uhrin uskontoon ja etniseen taustaan liittyvät halventavat kommentit (IRCT 2011; Glover 1999, 57). Tulen vielä myöhemmin käsittelemään kidutuksesta aiheutuvia seurauksia uhrilleen.

Huomionarvoista on, että on kehitetty kidutusmenetelmiä, jotka eivät jätä fyysisiä jälkiä uhriin (IRCT 2010). Tällä tavoin kiduttajat voivat peitellä tapahtunutta ja uhrin on vaikea osoittaa, että heitä on todella kidutettu. Näin ollen esimerkiksi turvapaikanhakuprosessi, jossa hakijaan kohdistunutta kidutusta on hankala todeta, saattaa vaikeutua ja yksi merkittävä osa todisteista epäinhimillisestä kohtelusta ja mahdollisesta vainonkohteena olosta saattaa menettää painoarvoaan. Apuna toimii Istanbul Protokolla (Manual on the Effective Investigation and Documentation of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment). Se on ensimmäinen asiakirja, joka asettaa kansainväliset suuntaviivat ja vähimmäisvaatimukset oletettujen kidutustapausten ja kaltoin kohteluiden tutkimiselle sekä löydösten raportoimiselle. Protokollasta tuli Yhdistyneiden kansakuntien virallinen asiakirja vuonna 1999. (Istanbul Protocol, 1-2. 2004.)

4.1 Kansainväliset kidutusta koskevat sopimukset ja julistukset

Kidutukseen pyritään puuttumaan sekä kansallisesti että kansainvälisesti monin eri tavoin. Seuraavaksi käyn läpi keskeiset kidutuksen kieltoon ja kriminalisointiin liittyvät keskeiset sopimukset.

Kidutus ja epäinhimillinen kohtelu kiellettiin ensimmäistä kertaa vuonna 1948 Yhdistyneiden kansakuntien Yleismaailmallisessa ihmisoikeuksien julistuksessa. Sen 5. artikla määrää, että ”Ketään ei saa kiduttaa eikä kohdella tai rangaista julmasti, epäinhimillisesti tai alentavasti.” (Kahn 2008, 53.) Kyseessä on kuitenkin julistus, joka ei sinänsä vielä varsinaisesti velvoita valtioita mihinkään, vaan toimii lähinnä moraalisenä ohjenuorana, johon voidaan yrittää vedota.

Yhdistyneiden kansakuntien Kidutuksen, julman ja muun epäinhimillisen kohtelun vastainen sopimus solmittiin New Yorkissa 10.12.1984. Sopimuksella valtio velvoitetaan kaikin keinoin ehkäisemään laajan määritelmän mukainen kidutus alueellaan ja sen mukaan kidutus on kriminalisoitava. Kidutuksen kieltäminen on siis

ehdoton. Suomen ratifioima yleissopimus astui voimaan 29.9.1989 osaksi lainsäädäntöämme. Yleissopimuksen mukaisesti sopimusvaltiot hyväksyvät muun muassa seuraavat kohdat:

”peruskirjan ja etenkin sen 55 artiklan mukaisesti valtioiden velvollisuutena on edistää ihmioikeuksien ja perusvapauksien yleismaailmallista kunnioittamista ja noudattamista, ottavat huomioon ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 5 artiklan ja kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 7 artiklan, jotka kumpikin määräävät, että ketään ei saa kiduttaa tai kohdella tai rangaista julmasti, epäinhimillisesti tai halventavasti, ottavat huomioon myös yleiskokouksen 9 päivänä joulukuuta 1975 hyväksymän julistuksen kaikkien ihmisten suojelemiseksi kidutukselta ja muulta julmalta, epäinhimilliseltä tai halventavalta kohtelulta tai rangaistukselta, ja haluavat tehostaa taistelua kidutusta ja muuta julmaa, epäinhimillistä tai halventavaa kohtelua tai rangaistusta vastaan kaikkialla maailmassa.” (Asetus 60/1989.)

”Ihmisten suojeleminen kidutukselta” tarkoittaa muun muassa sitä, että sopimuksen allekirjoittaneet maat eivät saa karkoittaa tai palauttaa henkilöä maahan, jossa hän saattaa joutua kidutuksen kohteeksi (IRCT 2011a). Myöskään Dublin-sopimuksen mukaisia käännytyksiä (turvapaikanhakijan palauttaminen maahan, josta hän on ensimmäisen kerran hakenut turvapaikkaa) ei tule tehdä, mikäli vastaanottavan maan tiedetään käännyttävän turvapaikanhakijan kotimaahansa, jossa häntä on kidutettu, tai jos on todennäköistä, että hän joutuu siellä kidutetuksi. Sopimus mahdollistaa laajan syyteoikeuden kidutustapauksissa. Siitä huolimatta kidutukseen ja pahoinpitelyyn syyllistyneet jäävät usein ilman rangaistusta.

Taustan epäinhimillisen kohtelun kieltämiseksi loi alkuun Geneven sopimus, joka perustuu ihmiselämän kunnioittamisen periaatteelle. Näin ollen murha, väkivalta ja kidutus sekä nöyryyttävä ja alentava kohtelua ovat ehdottoman kiellettyjä (SPR 2011b.) Geneven sopimuksen ensimmäinen pöytäkirja hyväksyttiin vuonna 1864. Tämän jälkeen pöytäkirjaa on täydennetty vuosina 1906, 1929 ja 1949. Vuonna 1929 tehty sotavankisopimus määritteli tarkemmin sotavangin aseman ja sen myötä alettiin vaatia inhimillisempää kohtelua. (SPR 2011e.) Vuonna 1949 syntyi päivitetty ja täsmällisempi versio (sopimus III) sotavankien kohtelusta, joka sisältää ehdottomat ja

yleiset periaatteet sotavankien kohtelusta. Siinä esitettiin vaatimus henkilöllisyyden kunnioittamisesta, säädettiin minimivaatimukset vankeusajan olosuhteille ja tehtiin säännöt vankien kuulustelusta ja omaisuudesta, ravitsemuksesta, terveyden- ja lääkärinhoidosta. Lisäksi oikeusturva otettiin huomioon säätämällä vankien rankaisemisesta ja oikeudenkäynneistä. (SPR 2011c.) Vuoden 2007 alkuun mennessä lähes kaikki maailman valtiot (194) olivat allekirjoittaneet Geneven sopimuksen (SPR 2011d). Vuonna 1977 tehtiin kaksi lisäpöytäkirjaa koskien kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta sekä kansainvälistä luonnetta vailla olevien selkkausten uhrien suojelemisesta. Vuoden 2005 lisäpöytäkirjan myötä otettiin käyttöön uusi suojamerkki. (SPR 2011a.)

4.2 Kidutuksen vastainen työ ja ennaltaehkäisy

Kidutuksen vastaisen yleissopimuksen noudattamista valvovat monet eri tahot. Kidutuksen vastainen komitea eli CPT (Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment) aloitti toimintansa vuonna 1989. Se on Euroopan neuvoston alainen elin ja sen tehtävänä on valvoa vapautensa menettäneiden oikeuksia ja kohtelua neuvoston jäsenmaissa. Komitealla on valvoa ja ennaltaehkäisevä toimenkuva. Komitealla on varsin laajat valtuudet; sillä on vapaa pääsy maahan ja oikeus liikkua siellä vapaasti, sekä oikeus tarkastaa suljettuja laitoksia kuten vankiloita, säilöönottoyksiköitä ja poliisiasemia. Tarkastuksen alla on koko kyseessä oleva laitos. Tämän lisäksi komitea kuulee sekä henkilökuntaa että vapautensa menettäneitä ilman henkilöstön läsnäoloa. Se myös tapaa kansalaisjärjestöjen edustajia saadakseen heidän näkemyksiään. Komitea koostuu eri alojen ammattilaisista: lakimiehistä, lääkäreistä, psykologeista ja kriminologeista. (Sørensen 1992, 515; CPT 2011.)

Myös erilaisilla kansainvälisillä elimillä on tärkeä tehtävä valvoa sopimusten noudattamista. Tällaisia tahoja ovat muun muassa YK:n Ihmisoikeuskomitea, YK:n ihmisoikeuksien toimikunta ja Euroopan Neuvosto. Lisäksi kansainväliset ihmioikeusjärjestöt kuten Amnesty International ja Human Rights Watch tekevät

arvokasta työtä epäkohtien osoittamiseksi ja vääryyden poistamiseksi raportoimalla ihmisoikeusrikkomuksista ympäri maailmaa. Myöskään kansallisen tason toimintaa ei tule unohtaa. Painetta hallituksen sallimien vääryyksien lopettamiseksi tuovat muun muassa hallituksesta riippumattomat ihmisoikeusryhmät, lakimiesliitot, ammattiyhdistykset, kirkot, vähemmistöjen oikeuksia ajavat ryhmät ja poliittiset puolueet. Kansalliset ryhmät voivat taistella kidutusta vastaan esimerkiksi koostamalla raportteja yksittäistapauksista ja välittää tietoa kansainvälisille järjestöille ja saada näin ollen lisää näkyvyyttä ja voimaa hallituksen painostamiseksi. Kanteiden nostaminen, mielenosoitukset ja nälkälakot ovat myös esimerkkejä painostuskeinoista. (Amnesty 1984. 45, 47-48)

4.3 Kidutus tänä päivänä

Huolimatta siitä, että huhtikuuhun 2010 mennessä 146 maata on ratifioinut, eli ottanut osaksi lainsäädäntöään YK:n Kidutuksen, julman ja muun epäinhimillisen kohtelun vastaisen sopimuksen (IRCT 2010a), kidutus on edelleen maailmanlaajuinen ongelma. Tutkimusten mukaan kidutusta harjoitetaan järjestelmällisesti noin puolessa maailman valtioista, ja se on hyvinkin arkipäiväinen ilmiö (Başoğlu 1992, 2). Eri maissa sijaitsevien kidutettuja hoitavien keskusten arvioihin perustuvien tietojen mukaan pakolaisista 5-35% on kidutuksen uhreja. Systemaattisesti kidutettujen turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten määrän Suomessa on arvioitu olevan vähintään 2 000-5 000 välillä, mikä muodostaa erittäin merkittävän ryhmän maassamme olevien turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten joukossa. (Ruuskanen, 2007.) Lisäksi Sirkku Suikkasen tekemän selvityksen (2010) mukaan noin kolmasosa Suomeen saapuneista pakolais- ja turvapaikanhakijalapsista ja -nuorista on eri tavoin psyykkisesti oireilevia ja traumatisoituneita. Lasten ja nuorten joutuminen kidutuksen uhreiksi on selvästi harvinaisempaa kuin aikuisten. Suikkasen selvitys tuo esiin, että Suomeen tulleista noin 2-5 prosentilla oli alaikäisyksiköiden työntekijöiden tai alaikäisten edustajien tiedossa oleva kidutustraua.

Tarkkojen tilastojen tekoa vaikeuttaa se, että kidutustapaukset eivät läheskään aina käy ilmi. Tämä johtuu erinäisistä syistä. Ensinnäkin kiduttajat tai kidutuksesta hallinnollisesti ja poliittisesti vastuussa olevat tahot järjestelmällisesti kiistävät kidutusta tapahtuneen. Toisaalta he saattavat oikeuttaa sen osana terrorisminvastaista taistelua tai käyttää syynä muuta valtioon kohdistuvaa uhkaa. (Willigen 1992, 288.) Myöskään kidutuksen uhrin itse eivät helpolla tuo asiaa esiin, koska kokemus on ollut hyvin kivulias ja se saa heissä aikaan pelkoa, häpeää ja syyllisyyttä. Asiasta kertominen herättää uhrissa usein lisää tuskaa. Kidutustapaukset nousevat usein esiin vasta kun siitä selvinnyt henkilö itse hakeutuu avun ja tuen piiriin. Muita tietoa tuottavia tahoja ovat muun muassa ihmisoikeusjärjestöt kuten Amnesty International ja Human Rights Watch, Yhdysvallat, Yhdysvaltain Ulkoministeriön vuosittaiset ihmisoikeusraportit sekä The International Rehabilitation Council for Torture Victims (IRCT). (Modvig & Jaranson 2004, 39, 42.)

Kidutus ei ole ilmiö, jota esiintyy vain länsimaalaisittain ajateltuna jossain kaukana, vaan kiduttajataho voi olla mikä tahansa. Myös Yhdysvallat ja länsimaat ovat käyttäneet kidutusta niin sanotussa terrorismin vastaisessa sodassa. Esimerkkeinä toimivat Yhdysvaltain vankileiri Kuuban Guantánamo Bayssa sekä Abu Ghraibin vankila Irakissa. Lisäksi Yhdysvaltain pidätysvankiloissa Afganistanissa ja Irakissa tiedetään käytetyn systemaattista kidutusta ja vankien pahoinpitelyä. Raskaat epäilyt kidutuksesta ja julmasta, epäinhimillisestä kohtelusta lankeavat myös CIA:n eli Yhdysvaltain keskustiedustelupalvelun ja sen salaisten pidätysvankiloiden ylle. Vankeja on myös luovutettu maihin, joissa tiedetään harjoitettavan kidutusta. (Human Rights Watch, 2005 a; b; c.)

4.4 Mihin kidutuksella pyritään?

Mutta miksi kidutusta sitten käytetään? Mihin sillä pyritään? Kidutusta käytetään tiedonhankinnan muotona, pelotteena, kritiikin vaientamiskeinona, vallankäytön välineenä ja väestön terrorisoimiseksi. Sen avulla yritetään myös esimerkiksi saada aktivistit ja poliittiset toisinajattelijat luopumaan aatteistaan. (Kordon & Edelman &

Lagos & Nicoletti & Kersner & Groshaus 1992, 440.) Fyysisen ja psyyksen kidutuksen tarkoituksena on murentaa henkilö ja hänen identiteettinsä täysin (Bustos 1992, 333). Uhrista tehdään tilanteessa täysin avuton, kiduttajistaan riipuvainen ja hänet asetetaan usein mahdottoman valinnan eteen. Tällä tavoin uhrin psyyke saadaan romutettua täysin. Hetkittäinen toivon anto ja sen yhtäkkinen riistäminen on tehokas keino musertaa luottamus muihin. (Glover 2007, 53-54.)

Vaikka moni kuolee kidutuksesta aiheutuneisiin vammoihin, tämä ei lähtökohtaisesti ole kidutuksen tavoitteena. Paikalla onkin usein lääkäri, jonka tarkoituksena on varmistaa uhrin hengissä pysyminen niin kauan kuin tälle vain "on käyttöä" tai kunnes tämän psyyke on saatu lopullisesti murrettua. (Kordon ym.1992, 440.)

Kidutus ei ole vain järkyttävän julma, mutta myös erittäin hämmentävä tiedonhankintamenetelmä. Teoksessaan Ihmisyys (2007) Jonathan Glover kritisoi osuvasti sitä, mitä kiduttajat lopulta voivat saada irti saamastaan tiedosta, sillä kidutettu voi antaa mitä tahansa tietoa vain ja ainoastaan saadakseen tuskan ja kivun loppumaan. Näin ollen saadun tiedon luotettavuudesta ei ole mitään takeita. "Kiduttamalla hankitun informaation paradoksi onkin aihe epäillä kidutuksen motiivin aitoutta", Glover toteaa.

4.5 Kiduttajat ja kidutuksen mahdollistavat olosuhteet

"It was not easy in prison. They could torture us three days and not allow us to go to toilet for twenty-four hours. And when they let us go there, they were waiting next to us and kicking the door. They did not let us to eat, we had to sleep on the ground and suffer from the coldness. It was so cold that sometimes we kept hitting the doors so that the soldiers would come to beat us and we could get warm. They were not humans. They were happy to torture."

Irakilainen turvapaikanhakija, Kypros

Ketkä toimivat kiduttajina ja missä olosuhteissa kidutus on mahdollista? Kuten aiemmin on jo käynyt ilmi, mielestäni on tärkeää huomauttaa, että kiduttajataho voi loppujen lopuksi olla mikä tahansa tai mistä tahansa. Useimmiten he ovat poliisin, santarmin (mikäli maassa sellainen on), armeijan tai virallisten asevoimien kanssa yhteydessä toimivien puolisotilaallisen asevoimien edustajia. Toisaalta kiduttajat voivat olla myös muun muassa vanginvartijoita, kuolemanpartioihin kuuluvia henkilöitä sekä terveydenalan ammattilaisia. On myös mahdollista, että muita vankeja on määrätty kidutustehtäviin. Kidutusta esiintyy ennen kaikkea maissa, joissa on muutenkin väkivallan ilmapiiri valloillaan tai joissa on meneillään aseellinen selkkkaus. Maan sisäisissä selkkauksissa myös opposition asevoimat saattavat toimia kiduttajina ja epäinhimillisen kohtelun harjoittajina. Kidutusta tapahtuu erityisesti kuulustelujen yhteydessä poliisiasemalla, santarmiasemilla ja millä tahansa muilla pidätysasemilla. Toisaalta henkilöä on voitu kiduttaa hänen kotonaan tai jo matkalla pidätyskeskukseen. (Giffard 2000.)

Glover (2007) on pohtinut myös sitä, mikä mahdollistaa sen, että ihminen kykenee kiduttamaan toisia? Ensinnäkin hänen mielestään jotkut vain yksinkertaisesti rakastavat julmuutta. Toiseksi, emotionaalisesti vajavaiset henkilöt haluavat pönkittää omaa asemaansa kohtelemalla muita julmasti. Kolmanneksi, moraali on mahdollista vaientaa ja ihminen voi edetä asteittain kohti muiden epäinhimillisempää kohtelua. Gloverin mukaan ihmiset eivät välttämättä ajautuisi tekemään julmuuksia, jos alussa olisi ollut selkeä mahdollisuus valita toisin. Mielestäni tämä herättää huolestuttavan kysymyksen siitä, voiko siis oikeastaan kenestä tahansa tulla kiduttaja, mikäli olosuhteet ovat tietynlaiset? Lisäksi jaottelut ja eronteot ”meidän” ja ”heidän” välillä sekä muiden jatkuva mustamaalaaminen ja tietyn ryhmän halventaminen, esimerkiksi uskonnon tai etnisen ryhmän perusteella, luovat pohjaa julmuuksille. Vihan lietsominen sokaissee usein järjen äänen. Mielestäni oleellista kidutuksen lopettamisessa on rankaisemattomuuden ongelma. Sillä mikäli kiduttajia ei saada selville, mikäli asioita ei tutkita kansainvälisen ja puolueettoman tahon toimesta ja mikäli vastuussa olevia ei rangaista, kidutusta ei saada kitkettyä. Ongelmia tässä prosessissa lisää myös se, että kidutuksesta selvinneet eivät erilaisista ja ymmärrettävistä syistä kykene tai halua tuoda kammottavia tapahtumia esiin.

5 KIDUTUKSEN UHRIT ERITYISRYHMÄNÄ

Käsittelen tässä osiossa niitä moninaisia vaikutuksia, joita kidutuksella on uhriinsa. Myöhemmin käsittelen sitä miten turvapaikanhakijan status tai pakolaisuus vaikeuttavat kidutuksen uhrin tai traumatisoituneen henkilön ja heidän perheiden elämää entisestään. Tarkoituksena on luoda katsaus tavanomaisimpiin ongelmiin, jotta ne vaikeudet, joiden parissa kidutuksen uhrin kamppailevat, tulisivat ymmärrettävimmiksi. Kidutuksen aiheuttamat seuraukset uhrille ovat fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia. Nämä eri puolet yleensä kietoutuvat toisiinsa, muodostaen monimutkaisen kokonaisuuden. Mielestäni on oleellista huomauttaa, että kaikki kidutuksen uhrin eivät selviä kokemuksistaan hengissä; joko uhri kuolee kidutuksen aiheuttamiin vammoihin, tai päätyy tekemään itsemurhan.

5.1 Kidutuksen fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset vaikutukset

Fyysinen kidutus jättää usein uhriinsa jäljet ja se tuottaa erilaisia fyysisiä kiputiloja vaikeuttaen uhrin elämää. Pään kohdistuneet iskut voivat muodostaa kroonisen päänsäryn ja asentokidutus kroonisen selkävaurion. Käsistä riiputtaminen aiheuttaa usein olkanivelluksaatioita sekä kapseli- ja pleksusvaurioita. Falanga, eli kidutusmenetelmä, jossa hakataan jalkapohjia kepillä tai muulla kovalla esineellä, aiheuttaa pysyvää kudosaavauria, kroonista kipua ja kävelyvaikeuksia. Falangan uhreilla on esiintynyt myös jalkapohjien ja säärtien kutinaa, poltetta ja tuntohäiriöitä. Sähkökidutus jättää jälkensä aiheuttaen esimerkiksi pysyviä vaurioita genitaalialueille. Myös hammas- ja leukaongelmia saattaa olla hampaiden repimisen ja pään hakkaamisen vuoksi. Lyönnit korviin aiheuttavat tärykalvon repeämiä. Ihon viiltäminen ja polttaminen jättävät arvet, jotka muistuttavat karmeista tapahtumista joka päivä. Hukuttamiskidutus saattaa aiheuttaa keuhko-ongelmia, kroonista bronkiittia ja hapenpuute on voinut jopa vahingoittaa aivoja. Lisäksi korvien irti leikkaaminen ja sukupuolielinten silpominen ovat yleisiä kivun ja vaivanaiheuttajia. (Ruuskanen 2007.) Fyysisinä oireina kidutuksen uhreilla saattaa esiintyä myös huimausta, vapinaa, pyörtyilyä, ripulia ja hikoilua (Miller 1992, 111).

Kenties kaikkein vaikeimpia uhrin itsensä ja hoidon kannalta ovat kuitenkin kidutuksen aiheuttamat psyykkiset ongelmat. Moni kärsii traumaperäisestä stressihäiriöstä (posttraumatic stress disorder), jonka oireita ovat muun muassa takaumat, kova ahdistus, unettomuus, painajaiset, masennus ja muistiongelmat (IRCT 2011b). Psyykkisiä oireita ovat myös keskittymisvaikeudet, jatkuva pelko, fobiat sekä paniikkikohtaukset. Uhrin kantavat myös raskasta syyllisyyden- ja häpeätunnetta ja he kärsivät luottamuksen puutteesta muita ihmisiä kohtaan. Myös sosiaalisten suhteiden luominen voi olla erittäin hankalaa. Kidutuksen myötä uhrin persoonallisuus usein muuttuu, joskus jopa radikaalistikin. Käytöksessä voi ilmetä ärtyneisyyttä, impulsiivisuutta, jopa aggressiivisuutta ja uhrilla voi olla itsetuhoisia ajatuksia. (Miller 111-112.)

Psyykkiset oireet ja traumaperäinen stressihäiriö saattavat kehittyä vielä aikojen kuluttua itse kidutustapahtumasta (IRCT 2010). Esimerkiksi jatkuva psyykinen stressi tai jokin raskas tapahtuma saattavat aiheuttaa tämän reaktion (Ekblad & Jaranson 2004, 623). Myös uudelleen traumatisoitumisen riski on turvapaikanhakijoiden kohdalla suuri heidän odottaessa päätöstä turvapaikkahakemukseen, sillä he joutuvat elämään kuukausia ja usein vuosia jatkuvan pelon ja epätietoisuuden alla. Lisäksi tietyt harmittomilta vaikuttavat sanat, äänet tai tapahtumat saattavat tuoda kidutuksen mieleen aiheuttaen voimakkaan reaktion (Bøjholm & Vesti 1992, 300).

Traumaattiset kokemukset vaarantavat henkilön kokemuksen omasta turvallisuudesta ja turvallisuudesta yleensä, koskemattomuudesta, arvokkuudesta ja haavoittumattomuudesta. Lisäksi käsitys maailmasta järjestyksessä olevana ja merkityksellisenä horjuu, samoin kuin kuva muista ihmisistä auttavaisina ja hyväntahtoisina. Kidutuksen ja epäinhimillisen kohtelun jälkeen uhrin kuva itsestä ja maailmasta ei ole sama kuin ennen. Tarvitaan traumaattisten kokemusten käsittelyä ja elämän jälleenrakentamista – kuntoutusta. (Saporta & Kolk 1992, 152.)

5.2 Kuntouttaminen

Kidutus ja sen vaikutukset uhriin muodostavat hyvin monitasoisen ja ongelmallisen ilmiön. Siinä kietoutuvat yhteen sosiaaliset, kulttuuriset, poliittiset, lääketieteelliset, psykologiset ja biologiset ulottuvuudet muodostaen valtavan kokonaisuuden. (Başoğlu 1992, 8.) Näin ollen myös kidutuksen uhrien hoidon ja kuntoutuksen tulee olla kokonaisvaltaista. Kuntoutuksessa on ensisijaista ottaa huomioon uhrin omat tarpeet, hänen ongelmat, odotukset, näkökulmat sekä kulttuurinen tausta. Lähtökohtana kuntoutukselle on, että vaikka traumaattiset muistot säilyvät, kuntoutuksen kautta uhrilla on mahdollisuus käsitellä asioita ja elää niiden kanssa. Tarkoituksena on parantaa uhrin toimintakykyä. (IRCT 2008.)

Kuntoutuskeskukset tarjoavat monialaista tukea ja neuvontaa. Tämä pitää sisällään sairaanhoitoa ja psykoterapiaa, psykososiaalista tukea ja trauman käsittelyä, lainopillisia palveluita ja korvauksiin liittyvää apua sekä kotoutumisen tukemista. Turvapaikanhakijoiden sekä pakolaisten kohdalla apua annetaan usein myös kidutuksen dokumentoinnissa turvapaikkahakemusta varten. Lisäksi heille voidaan järjestää kielikursseja ja apua työpaikan ja asunnon etsimisessä. (Mt.)

Myöskään perheenjäseniä ja heidän tarvetta kuntoutukseen ei tule unohtaa. Perheenjäsenet kantavat usein hyvin raskasta taakkaa uhrin kokemuksista, ja myös he ovat avun tarpeessa. (Mt.) Myöskin pakoon johtaneet syyt ovat saattaneet olla erittäin traumaattisia, jolloin perhe tarvitsee tukea. Perheenjäsenten voi olla vaikea ymmärtää kidutetun muuttunutta käytöstä ja olemusta, kuten ärtyneisyyttä, vihaa ja uniongelmia. Tämä voi aiheuttaa lisäongelmia perheen sisällä. (Bøjholm & Vesti 1992, 301-302.) Erytishuomiota tulee kiinnittää lapsiin, koska he vähiten osaavat käsitellä asiaa ja lapsi saattaa jopa kokea olevansa syyllinen vanhemman kidutukseen (IRCT 2008).

Kidutuksen uhrien kuntoutuksessa käytetään monia eri terapiamuotoja. Näistä muutamia esimerkkejä ovat yksilöterapia ja sen monet eri muodot, ryhmäterapia, jossa uhrin pääsevät vaihtamaan kokemuksiaan ja heillä on mahdollisuus

vertaistukeen, musiikkiterapia, taideterapia sekä kehopsykoterapia. Terapioissa käydään läpi myös erilaisia rentoutumistekniikoita. Musiikkiterapian ideana on vähentää stressiä ja ahdistusta ja kanavoida tunteita rakentavalla tavalla. Taideterapian avulla puolestaan kidutuksen uhrin pääsevät ilmaisemaan tunteita ja aiempia kokemuksiaan. Kehopsykoterapia voi avata tukahdutettuja tunteita ja traumaattisia muistoja auttamalla potilasta muodostamaan terveen yhteyden kehoonsa ja eri tunnetiloihin (Droždek & Wilson 2004, 248; 259, Wilson 382-383.) Myös fysioterapia ja liikunta kuten uinti, ovat hoitomuotoina erittäin hyödyllisiä ja tarpeellisia.

Hoitotilanteessa luottamus osapuolten välillä on erittäin tärkeää, mutta sen muodostumiseen voi mennä aikaa, sillä kidutuksen myötä uhrilta on nimenomaan viety luottamus kanssaihmiin. On myös tärkeää, että vastaanottotilanteessa uhri ei odotuteta turhaan, sillä se saattaa nostaa traumaattiset kokemukset ja suoranaisen kivun pintaan. (Ruuskanen 2007.) Kulttuurisensitiivisyys on tärkeä huomioida potilaita kohdatessa, hoitaessa ja diagnosoidessa (Droždek & Wilson 2004, 244). Myös tutkimustilanteet vaativat erityistä huomiota uhrin kohtelussa, jotta se ei muistuttaisi traumaattisista kokemuksista. Mikäli tulkille on tarvetta, tulkin tulee olla potilaan hyväksymä ja mielellään samaa sukupuolta oleva henkilö.

Hyvä emotionaalinen ja sosiaalinen tuki ovat erittäin tärkeitä uhrin kuntoutumisen kannalta. Kuntoutumista hidastavia tekijöitä puolestaan ovat huono emotionaalinen tuki, ero perheestä ja omasta etnisestä tai uskonnollisesta ryhmästä, rotuennakkoluulojen kohteeksi joutuminen, taloudelliset vaikeudet ja huono yleisterveys. Lisäksi eristäytyminen ja työttömyys vaikeuttavat toipumista. Pitkittyneet turvapaikkaprosessit puolestaan aiheuttavat monien uudelleen traumatisoitumisen. (Ruuskanen 2007.) Maahanmuuttajien psykiatriseen hoitoon hakeutumista on todettu hankaloittavan kulttuurierojen, tiedon puutteen ja ennakkoluulojen (Halla 2007).

5.3 Kidutuksen uhrien kohtaaminen ja ohjaaminen

Kidutuksen uhrien kohtaamisesta ja auttamisesta on tietoa lähinnä psykoterapeuttien ja terveydenhuollon ammattilaisten näkökulmasta (Halla 2007; Ruuskanen 2007). Ei ole juurikaan kirjoitettu siitä, mitä erityisesti esimerkiksi järjestöyöntekijän, vapaaehtoisen, vastaanottokeskuksen ohjaajan tai sosiaalityöntekijän tulisi huomioida kohdatessaan työssään kidutuksen uhreja tai traumatisoituneita turvapaikanhakijoita ja pakolaisia. Tietoa turvapaikanhakijoiden kohtaamisesta ja heidän voimauttamisen tukemisesta yleisellä tasolla tosin on. Näihin kysymyksiin paneutui esimerkiksi Becoming More Visible -projekti (2007). Sen myötä vastaanottokeskusten, opistojen ja järjestöjen henkilöstöä koulutettiin asian tiimoilta ja voimautumista tukevan toiminnan järjestämistä pohdittiin yhdessä. Opus Elämänhallinnasta empowermenttiin – tue turvapaikanhakijan toimintaa sisältää hyviä metodeja turvapaikanhakijoiden voimautumisen tukemiseksi.

Ylipäätään maahanmuuttajien psyykkistä ja fyysistä terveydentilaa ei ole Suomessa tutkittu paljoa (Halla 2007). Luulisin, että kuitenkin tietyt perusasiat pätevät kenen tahansa ammattilaisen tai vapaaehtoisen kohdalla. Kidutuskokemuksesta tai traumatisoitumisesta voivat kertoa tietyt merkit henkilön käyttäytymisessä. Mielestäni oireiden ja merkkien tunnistaminen on tärkeää, jotta henkilöä ja hänen tarpeitaan voi ymmärtää paremmin ja hänelle osataan antaa asianmukaista tukea. Tärkeää on myös ohjaaminen avun ja kuntoutuksen piiriin. Monet kidutuksen uhreista kärsivät traumaperäisestä stressihäiriöstä, jonka seurauksena henkilöllä voi esiintyä ahdistusta, masennusta, unettomuutta, ärtyneisyyttä ja muistihäiriöitä. Henkilö voi myös kärsiä erilaisista kivuista ja jatkuvasta päänsärystä. (Ruuskanen 2007.) Epäluottamus viranomaisia ja ylipäätään muita ihmisiä kohtaan on yleistä. Näkyvillä voi myös olla esimerkiksi arpia ja henkilöllä voi olla kidutuksesta aiheutuneita fyysisiä vammoja. Suorien johtopäätösten vetämistä on tietysti syytä välttää, mutta tavanomaisimmat poikkeavuudet käytöksessä ja niiden taustalla vaikuttavat mahdolliset syyt on mielestäni hyvä tiedostaa. Samalla on syytä muistaa, että kaikki kidutuksen uhrit eivät välttämättä oirehdi tai kärsi traumaperäisestä stressireaktiosta,

eivätkä näin ollen aina tarvitse erityisohjaamista tai -apua (Turković & Hovens & Gregurek 2004, 236).

Mahdollisten oireiden ohella mielestäni myös hyvä yleistietämys muun muassa eri maiden poliittisesta ilmapiiristä, ihmisoikeustilanteesta, kulttuurista, uskontokunnista ja etnisistä ryhmistä on erittäin olennaista työskenneltäessä turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten parissa. Jos joku esimerkiksi kertoo olleensa vankilassa Syyriassa tai Iranissa, mitä luultavimmin henkilö on joutunut kidutetuksi tai häntä on vähintäänkin kohdeltu kaltoin. Yleistietämys auttaa ymmärtämään ihmisten taustoja ja olosuhteita, joista he ovat joutuneet pakenemaan. Lisäksi kiinnostus muita kulttuureita kohtaan, erilaisuuden hyväksyminen ja halu oppia toisilta ovat avainasemassa (Ruuskanen 2007). Vilpitön ja aito auttamisen halu auttaa paremman vuorovaikutuksen ja luottamuksen syntymisessä.

Haastetta tuo kohderyhmän epäluottamus muita kohtaan sekä alituinen pelko. Tavallisesti kidutuksen uhrit eivät itse tuo esille sitä, että heitä on kidutettu. Kokemus on liian raskas ja sen esiintuomiseen liittyy monenlaisia pelkoja ja häpeää. Joskus kenties suora kysyminen mahdollisesta kidutustaustasta voi olla paikallaan. Mahdollisuus puhua kokemuksista, kun riittävä luottamus ja turvallisuuden tunne on saavutettu, on kuitenkin usein helpottava asia. Kanssakäymisen luottamuksellisuutta on myös hyvä korostaa kidutuksen uhrille. (Ruuskanen 2007.)

Kohtaamisissa on hyvä muistaa kulttuurillisista eroista johtuva tapa jäsentää kokemuksia ja asioita. Esimerkiksi kaikissa kielissä ei edes ole sanaa "masennus". Myöskään traumaattisesta stressihäiriöstä puhuminen ei välttämättä kannata, vaan on parempi pyytää henkilöä kertomaan oireista. Ylipäätään kuntoutus ja psykoterapia voivat olla monille kidutuksen uhreille hyvin vieraita käsitteitä, joten niiden tarkoitus ja avun piiriin pääsyn mahdollisuus tulisi käydä huolellisesti läpi. (Halla 2007.)

Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden auttamisesta ja ohjaamisesta on sanottu, että tärkeintä on etenkin alussa antaa apua ja panostaa ohjaamiseen. Ajan kuluessa

heitä kuitenkin tulee alkaa kannustaa oma-aloitteisuuteen, sillä liika holhoaminen ei ole hyvästä; se saattaa johtaa passivoitumiseen. Tässä kohtaa ohjaajalta vaaditaankin kykyä hahmottaa milloin henkilö on valmis itsenäisempään toimimiseen. (Turković ym. 2004, 233.) Kidutuksen uhrien kohdalla, riippuen toki trauman syvyydestä, luulisi, että alun ohjaamisen tarvitaan enemmän aikaa. Monelle aivan perusasiat ja arjessa toimiminen voivat olla hyvinkin haastavia, eikä tuhottu itseluottamus rakennu hetkessä.

Joidenkin tutkimusten ja empiirisen kokemuksen mukaan usein riittää, että vastaanoton alkuvaiheessa panostetaan neuvomiseen, yleisen tietojen antamiseen ja sosiaalipalveluista kertomiseen. Ohjeena kuitenkin on, että tämän tulisi olla ohjaajien taholta hyvin aktiivista, sillä kidutuksen uhrit saattavat olla haluttomia kysymään neuvoa itse. (Willigen 1992, 295.) Toisaalta on myös esitetty, että vaikka kidutuksen uhrien kohtaamat sosiaaliset ongelmat ovat samankaltaisia kuin muilla pakolaisilla, niiden hoitaminen voi olla vaikeampaa (mt. 305). Mielestäni jälkimmäinen kuulostaa loogisemmalta ottaen huomioon kidutuksen uhrien erinäiset ongelmat, psyykkiset ja fyysiset vaikeudet. Kidutuksen uhrit tarvitsevat enemmän tukea muun muassa yhteydenotossa viranomaisiin, sillä traumaattisten kokemusten vuoksi kynnys siihen on heillä suurempi. Toisaalta on myös tärkeää, että viranomaisia informoidaan ongelmista, joista kidutuksen uhrit kärsivät, jotta heitä ja heidän käytöstään voitaisiin ymmärtää paremmin. Koko perhe tarvitsee paljon tukea elämän uudelleen järjestämisessä ja uuteen yhteiskuntaan kotoutumisessa. Ohjaajan roolin tulee olla auttajan rooli, ei vartijan rooli (mt. 305-306). Usein toisen kunnioittaminen ja kuunteleminen riittävät. Ohjaajan ei tule väheksyä tai yrittää häivyttää kamalia tapahtumia tapahtumattomiksi. (Turković ym. 2004, 238.)

Sosiaalisella verkostolla on todettu olevan merkittävä vaikutus kidutuksen uhrien ja traumatisoituneiden kuntoutumisen kannalta (Willigen 1992, 295), mikä puolestaan luonnollisesti auttaa kotoutumista uuteen yhteiskuntaan. Ohjaamisen avulla voidaan auttaa kidutuksen uhria luomaan sosiaalisia kontakteja, mikäli niitä ei ole tai jos niitä on vaikea alkaa muodostaa uudessa yhteiskunnassa, jossa kaikki on alkuun vierasta (mt. 295). Pakolaisten ja sodan vuoksi traumatisoituneiden henkilöiden kohdalla

arjessa aktiivisesti toimimisen ja esimerkiksi urheiluharrastusten ja työn (mikäli työnteko on mahdollista) on todettu auttavan itsearvostuksen ja itsevarmuuden uudelleen rakentumisessa (Turković ym. 2004, 237). Tämä pitänee paikkansa myös kidutuksen uhrien kohdalla, sillä kidutuksessa on nimenomaan kysymys äärimmäisestä väkivallasta.

Kehittämishankkeessani Kyproksella haastattelin kuutta kidutuksen uhria. Kysyessäni heiltä kolmea sen hetkistä tärkeintä tarvetta, yhdeksi keskeisimmäksi tarpeeksi nousi juuri sosiaalinen tuki ja kuulumisen tunne uuteen yhteiskuntaan. Yksi haastatelluista turvapaikanhakijoista kuvasi sosiaalisen tuen merkitystä seuraavasti: *"If not (possible to talk), you just have same problems and do not know how to solve those or where to go. You are constantly in need and nobody is aware about it. It is difficult sometimes."* Toinen, jo pakolaisstatuksen saanut puolestaan kommentoi asiaa seuraavasti: *"One need to have support and associates for human rights and for cultural issues, too. With this support one can somehow try to manage."*

Kidutuksen uhrien kohtaaminen ja heidän parissaan työskentely voi olla hyvin raskasta ja haastavaa. Kidutuskertomukset voivat olla kuulijasta hankala käsittää ja prosessoida, ja niillä voi olla jopa traumatisoiva vaikutus. Kaikkien kidutuksen uhrien parissa työskentelevien tulisi muistaa huolehtia erilaisten kokousten ja työnohjauksen järjestämisestä, jotta kokemuksia pääsee jakamaan. Vertaistuen arvoa ei voine ylikorostaa, sillä jos omasta jaksamisestaan ei huolehdi, on vaikea tukea ja auttaa apua tarvitsevia. Omasta kokemuksestani työharjoittelusta Kyproksella URVT:ssa voin sanoa, että intensiivinen kidutusaiheen parissa työskentely oli ajoittain raskasta. Järjestöllä kuitenkin huolehdittiin siitä, että kokemuksia käytiin yhdessä läpi ja niitä pääsi hyvin purkamaan. Myös siellä korostettiin, että vertaistuki mahdollistaa jaksamisen näin vaikeiden asioiden parissa.

5.4 Traumatisoituneet pakolaiset ja turvapaikanhakijat

On oleellista muistaa ja tuoda esiin, että suuri osa turvapaikanhakijoista ja pakolaisista saattaa olla hyvin traumatisoituneita ilman, että he olisivat joutuneet kidutetuiksi. Asian selkiyttämiseksi on hyvä tehdä seuraava jaottelu (Baker 1992, 87-93):

- Pakolaiskokemus ja sen tuoma psykososiaalinen vaikutus
- Kidutettujen pakolaisten traumat sekä
- Kidutetun, turvapaikkaa hakevan trauma

Traumat siis saattavat liittyä erilaisiin syihin. Vaikutusta on myös sillä, onko henkilö esimerkiksi kiintiöpakolainen, muun prosessin kautta pakolaisstatuksen saanut vai vasta päätöstä odotteleva turvapaikanhakija. Myös pakolaiset ja turvapaikanhakijat, jotka ovat traumatisoituneet muista kuin kidutuksesta johtuneista syistä, tarvitsevat psyykkistä ja sosiaalista erityistukea sekä mahdollisesti sairaanhoidollista apua.

Traumatisoitumisen taustalla voi olla lukuisia syitä. Pakolaiseksi joutuminen on erittäin raskas kokemus, sillä se muuttaa koko elämänpiiriin. Taakse jäävät koti, ystävät, työ, omaisuus ja koko sosiaalinen status muuttuu täysin. Aiemmat tavoitteet elämässä saavat jäädä sivuun. Jopa omaksutut arvot voivat mullistua oleellisesti. (Halla 2007; Turković 2004, 232.) Usein pakolaisilla ja turvapaikanhakijoilla on taakkanaan monia raskaita kokemuksia kuten vaino, sota, kuoleman ja hävityksen näkeminen, vankilassa oleminen, perheenjäsenien katoaminen tai heistä erilleen joutuminen, pakolaisleirissä karuissa oloissa eläminen ja pako kotimaasta, joka voi olla hyvin traumaattinen kokemus. Taakkana on myös epätietoisuus tulevasta, mikä aiheuttaa äärimmäistä stressiä. (Paker & Paker & Yüksel 1992, 72; Halla 2007.)

Traumaattiset muistot tulevat voimakkaasti esiin muun muassa painajaisissa ja yhtäkkisissä muistikuvissa. Lisäksi harmittomilta vaikuttavat tilanteet voivat

muistuttaa aiemmasta traumaattisesta tapahtumasta ja esimerkiksi lapset saattavat toistaa traumaattisia kokemuksia leikkiessään. (Saporta & Kolk 1992, 165-166.) Erityisesti turvapaikanhakijoiden tilanne on hyvin vaikea; henkilö itse tietää, että hänen elämänsä on uhattuna kotimaassa, mutta mitään tietoa luvasta jäädä uuteen maahan ei ole. Tämä voi johtaa myös kuulumattomuuden ja juurettomuuden tuntemuksiin. Turvapaikanhakijan ja pakolaisen jaksamisen kannalta olennaisia tekijöitä ovat myös vastaanottavan maan asenteet kyseessä olevaa ryhmää kohtaan sekä maan resurssit vastaanottotoimenpiteissä.

6 TURVAPAIKANHAKIJOIDEN JA PAKOLAISTEN ASEMA SUOMALAISESSA YHTEISKUNNASSA

”...you say your case and you explain and then, you have to wait, wait and wait. So sometimes it keeps you on the edge as well, because you do not know about your situation and you do not know exactly what is going to happen. But you know you have a problem, that is what brought you to another country. So you are always afraid.”

Sierraleonelainen turvapaikanhakija, Kypros

Kiintiöpakolaisen tai muutoin jo pakolaisstatuksen saaneen asema eroaa merkittävästi turvapaikanhakijan asemasta. Tämä on oleellista, sillä status vaikuttaa henkilön asemaan ja oikeuksiin uudessa yhteiskunnassa. Sillä on myös ratkaiseva merkitys henkisen hyvinvoinnin kannalta. Turvapaikanhakija aseman tekee erityisen hankalaksi turvapaikkapäätöksen odottaminen ja siitä johtuva epävarmuus tulevasta.

6.1 Käsitteiden määrittelyt

Turvapaikanhakija on kolmannen maan kansalainen tai kansalaisuudeton henkilö, joka on paennut kotimaastaan ja hakee suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Hänellä ei siis ole vielä pakolaisasemaa vaan vasta sitten, jos hänelle myönnetään

turvapaikka. Turvapaikkaprosessissa tutkitaan myös sitä, voiko henkilö saada oleskeluluvan jollain muulla perusteella. (Maahanmuuttovirasto 2011.)

Pakolainen puolestaan on henkilö, joka on saanut Geneven pakolaissopimuksessa määritelly turvapaikan. Kriteerinä on, että henkilöllä on perusteltu syy tulla vainotuksi alkuperänsä, kansallisuutensa, uskontonsa, yhteiskunnallisen ryhmänsä tai poliittisen mielipiteensä vuoksi. Turvapaikkaprosessin läpikäyneiden pakolaisten lisäksi Suomi on sitoutunut ottamaan YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n kautta vuosittain 750 **kiintiöpakolaista**. Nämä pakolaiset valitaan usein pakolaisleireiltä eri puolilta maailmaa. (Pakolaisneuvonta 2011a.)

Tämän lisäksi turvapaikanhakijalle voidaan myöntää oleskelulupa **toissijaisen suojelun** perusteella, jos häntä uhkaa epäinhimillinen kohtelu kotimaassaan kuten kuolemanrangaistus, teloitus, kidutus tai muu epäinhimillinen kohtelu tai rangaistus. Perusteena voi myös olla, ettei henkilöä voida palauttaa kotimaahansa, koska hän voi joutua siellä vakavaan henkilökohtaiseen vaaraan tai koska siellä on meneillään aseellinen selkkkaus. **Humanitaarinen suojelu** voidaan puolestaan myöntää, jos henkilö ei voi palata kotimaahansa siellä tapahtuneen ympäristökatastrofin tai huonon turvallisuustilanteen vuoksi. (Maahanmuuttovirasto 2011.) Myös **tilapäinen suojelu** tai yksilöllisistä inhimillisistä syistä annettava oleskelulupa voi tulla kyseeseen (Pakolaisneuvonta 2011a).

6.2 Oikeuksia ja rajoituksia

Laki maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta (9.4.1999/493) säättää turvapaikanhakijoille annettavista palveluista. Lain mukaan turvapaikanhakijoille järjestetään majoitus, toimeentulotuki, välttämättömät sosiaali- ja terveyspalvelut, tulkkipalveluja ja muu välttämätön perustarpeiden turvaaminen. 9.4.1999/493, luku 4, 19 §). Näiden lisäksi voidaan järjestää työ- ja opintotoimintaa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että turvapaikanhakijat majoitetaan

vastaanottokeskuksiin, ja he voivat asua siellä kunnes päätös turvapaikkahakemuksesta on tullut. Asuminen on ilmaista ja perheet pyritään majoittamaan samaan tilaan. Turvapaikanhakijat saavat toimeentulotukea, joka on 30 prosenttia (alle 18-vuotiaiden kohdalla 15 prosenttia) pienempi kuin Suomessa pysyvästi asuvien vähimmäistoimeentulotuki. Myös yksityismajoitus on vaihtoehto, mutta tuolloin toimeentulotuki on pienempi. Toimeentulotuella, ja mahdollisilla muilla tuloilla, turvapaikanhakijan tulee kustantaa muun muassa ruoka, vaatetus ja liikkuminen. (Pakolaisneuvonta 2011b.) Laissa maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta (9.4.1999/493) sanotaan, että turvapaikanhakijoiden ja tilapäistä suojelua saavien erityistarpeet, esimerkiksi ikä, turvattomasta asemasta tai fyysisestä ja psyykkisestä tilasta johtuvat seikat, tulee ottaa huomioon vastaanotossa ja muiden asioiden järjestämisessä. Tämän lisäksi lapsen etu ja hänen mahdollinen erityisen tuen tarve tulee ottaa huomioon. (Luku 4, 19 §.)

Turvapaikanhakija on eräänlaisessa välitilassa kunnes päätös turvapaikkahakemuksesta tulee. Työnteko-oikeus koittaa vasta kolmen kuukauden kuluttua turvapaikkahakemuksen jättämisestä, ja tuolloinkin vain ja ainoastaan jos henkilöllä on asianmukainen rajan ylitykseen oikeuttava matkustusasiakirja. Läheskään kaikilla sitä ei ole. Muussa tapauksessa työnteko on mahdollista vasta kuuden kuukauden kuluttua turvapaikkahakemuksen jättämisestä. (Maahanmuuttovirasto 2011.) Rajoitetut mahdollisuudet toimia arjessa hankaloittavat loputtomalta tuntuvaa odotusta. Aikaa jää ikävien asioiden läpi käymiseen, ja masennus saattaa vallata mielen entistä enemmän. Turvapaikanhakijalla on vaarana ajautua taantuneeseen tilaan. (Turković ym. 2004, 231.)

Kyproksella kidutuksen uhreille tekemiä haastattelujen mukaan mahdollisuus työntekoon oli yksi keskeisimmistä tarpeista, mutta samalla myös suurimpia haasteita. Kyproksen lainsäädännön mukaan turvapaikanhakijalla on oikeus työntekoon vasta kuuden kuukauden jälkeen turvapaikan hausta. Myös työntekomahdollisuudet ovat rajoitetut. Haastatellut sanoivat, että työ tuo sisältöä ja rytmiä elämään ja heille on erittäin tärkeää voida itse elättää itsensä. Vaikka elämä

muutoin on täynnä epävarmuutta, työ tuo normaaliutta arkeen. Pahinta heidän mukaansa oli olla tekemättä mitään ja vain odottaa turvapaikkapäätöstä. Mahdollisuus työntekoon tuo haastatelluiden mukaan itsenäisyyttä ja varmuutta, ja sen kautta on mahdollisuus solmia sosiaalisia suhteita.

Suomen tai ruotsin kieli on suositeltavaa, ja vastaanottokeskukset järjestävät tähän mahdollisuuden. Turvapaikanhakija voi opiskella myös esimerkiksi työväenopistoissa ja aikuislukiossa, mutta hänellä ei ole oikeutta opintososiaaliin tukiin. Ammatillisten oppilaitosten kohdalla mahdollisuus opiskella riippuu oppilaitosten omasta päätöksestä, antavatko he turvapaikalle opintopaikan. Tämän lisäksi turvapaikanhakijoilla on oikeus vain perusterveydenhuoltoon. (Pakolaisneuvonta 2011b.) Tästä huolimatta kidutuksen uhrien kannalta on lohdullista, että ainakin Kidutettujen kuntoutuskeskus ottaa vastaan myös turvapaikanhakijoita.

Pakolaisen saamasta oleskeluluvasta huolimatta elämän aloittaminen uudessa maassa ei ole helppoa. Monta kalvaa huoli perheenjäsenten kohtalosta, ja jatkuva uutisointi esimerkiksi sodan kulusta kotimaassa on raskasta. Traumaattiset kokemukset tekevät kotoutumisesta haasteellista. Useat ovat menettäneet paljon, jotkut kaiken. Moni on saattanut aiemmin kotimaassaan olla yhteiskunnallisesti ja sosiaalisesti hyvässä asemassa, ja yhtäkkiä kaikki muuttuu pakolaisstatuksen myötä. Identiteetti joutuu kriisiin. Silti voimia tulisi riittää elämässä eteenpäin menemiseen, uuden maan toimintatapojen omaksumiseen ja kielen opetteluun. Uusi kulttuuri voi poiketa radikaalistikin omasta ja arvomaailma voi näyttäytyä vieraalta, mikä ei helpota tilannetta.

Vastaanottavan maan asenneilmapiiri maahanmuuttajia ja pakolaisia kohtaan vaikuttaa kotoutumisprosessiin ja henkiseen jaksamiseen. Monet kokevat rasismia ja syrjintää. (Halla 2007.) Median rooli eli sen tapa uutisoida pakolaisia koskevista asioista sekä maan politiikka ovat olennaisia tekijöitä pakolaisten kuntoutumisessa (Aroche & Coello 2004, 59). Maahanmuuton, pakolaisuuden ja turvapaikanhakijoiden määrän lisääntymisen myötä kantaväestön ennakkoluulot ja epäluuloisuus muun muassa pakoon johtaneita syitä kohtaan ovat kasvaneet. Viimeisen parin vuoden

aikana Suomessa maahanmuuttokeskustelun ilmapiiri on jatkuvasti kiristynyt ja kansalaiset ovat vaatineet maahanmuuttopolitiikkaan tiukempaa linjaa. Tämä ei voine olla vaikuttamatta pakolaisten mielialaan ja jaksamiseen.

6.3 Kidutuksen uhrien erityishaasteet

Kun yllä kuvailtuun turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten asemaan lisätään vielä se, että henkilö on kidutuksen uhri, tulee kidutuksen uhrien haasteellinen arkitodellisuus ymmärrettävämmäksi. Lähtökohta arjessa selviytymiseen on eri kuin muilla pakolaisilla johtuen aiemmin kuvatuista, kidutuksesta johtuvista psykologisista ongelmista. (Bøjholm & Vesti 1992, 300.) Eräs Kyproksella haastatteleman kidutuksen uhri kuvasi tilannetta seuraavasti: *"It is something that is disturbing and does not go away."* Myös muut haastatteleman henkilöt sanoivat väkivaltaisten kokemusten vaikuttavan heidän elämäänsä paljon tai liikaa.

Ongelmien moninaisuus ja niiden yhteen kietoutuminen vaativat paneutumista ja erityistukea kidutuksen uhrien kotoutumisen tukemiseksi. Toki erityistuen tarve riippuu myös henkilöstä; toisilla on paremmat selviytymiskyvyt ja -keinot kuin toisilla, kuten ylipäättäänkin elämässä kyky käsitellä onnettomuuksia vaihtelee. Silti kidutus edustaa niin äärimmäistä julmuutta, että se ei voi olla jättämättä jälkiä.

Tutkimusten mukaan järjestäytyneen väkivallan uhrien eheytymisprosessi ja kotoutuminen riippuu yksilön ja hänen omien selviytymiskeinojen lisäksi myös koulutustaustasta, uuden kulttuurin tuttuudesta verrattuna henkilön omaan kulttuuriin sekä kielitaidosta. Olennaisia tekijöitä ovat myös vastaanottavan maan erityispiirteet, jotka vaikuttavat ratkaisevasti siihen, kuinka helposti kotoutuminen voi tapahtua. Myös asumismahdollisuudet, työllisyys ja koulutus auttavat prosessia. (Willigen 1992, 288-289.)

Kidutuksen uhrin tilannetta vaikeuttavat psykologisten ongelmien lisäksi muun muassa viranomaisiin ja auttaviin tahoihin kohdistuva epäluottamus ja osittain siitä

johtuva haluttomuus hakea apua vaikeuksiin. Kidutetuksi joutumisella on myös merkittäviä vaikutuksia erilaisiin rooleihin kuten vanhemman, puolison, työntekijän ja kansalaisen rooliin. (Baker 1992, 86; Willigen 1992, 300.) Lisäksi monelta voi vaatia aikaa uskoa ja totuttautua siihen, että yhtäkkiä hän ei olekaan enää vainon kohteena. Vie aikaa ennen kuin tällainen henkilö löytää paikkansa uudessa yhteiskunnassa, jossa hänellä on erilaisia oikeuksia sekä velvotteita. (Aroche & Coello 2004, 59.)

Turvapaikanhakuprosessi voi olla kidutuksen uhrille uudelleen traumatisoiva kokemus, sillä odottelun ja epätietoisuuden lisäksi hän joutuu läpi käymään esimerkiksi turvapaikkapuhuttelussa vaikeita kokemuksiaan sekä vakuuttamaan jatkuvasti viranomaisille, että hänellä todella on perusteltu syy saada turvapaikka. Onkin todettu, että psyykinen stressi saattaa johtaa psykiatrisiin häiriöihin tai se voi pahentaa niitä (Halla 2007).

7 HAASTATELTUIJEN JÄRJESTÖJEN VALMIUDET KIDUTUKSEN UHRIEN KOTOUTUMISEN TUKEMISEEN

Järjestöille tekemiini kysymyksiin vastasivat seuraavat tahot: Suomen Punainen Risti, Monikulttuuriyhdistys Familia Club, Kulttuurikeskus Caisa, maahanmuuttajamiesten kotoutumista tukeva Miessakit ry:n Vieraasta Veljeksi -hanke, maahanmuuttajalapsille, -nuorille ja -aikuisille toimintaa tarjoava ja heidän kotoutumista tukeva Kanava Nuorisoyhdistys ry, Suomen Mielenterveysseuran nopeaa kriisiapua ja psykososiaalista tukea tarjoava SOS-kriisikeskuksen ulkomaalaisten kriisipalvelu sekä sen varhaiskuntoutus -puoli sekä maahanmuuttajanaisten parissa työskentelevä Monika Naiset Liitto ry. On selvää, että jos kohteiden rajausta ei olisi vedetty koskemaan vain kansalaisjärjestöjä, kidutuksen uhrien kotoutumista tukevien tahojen kirjo olisi ollut huomattavasti laajempi.

7.1 Järjestöjen nykyinen toiminta

Keskeinen tulos järjestöille esittämistäni kysymyksistä oli, että järjestöillä ei ollut sopivaa toimintaa suoraan kidutuksen uhreja ajatellen yhtä hanketta lukuun ottamatta. Yleisesti ottaen järjestöjen työntekijöillä ei myöskään ollut erityistä koulutusta kidutus -aiheesta tai siitä miten kohdata kidutuksen uhri, ja kuinka häntä tulisi ohjata. Tätä näkökulmaa ei ollut tultu juurikaan ajatelleeksi järjestöjen toiminnassa.

Poikkeuksen muista järjestöistä muodosti Miessakkien Vieraasta Veljeksi -hanke, jolla on tukihenkilötoimintaa kidutuksen uhreille sekä hankkeen työntekijöille suunnattua, aiheeseen liittyvää koulutusta. Tukihenkilötoiminta aloitettiin Kidutettujen kuntoutuskeskuksen kanssa vuonna 2009, jolloin kahdeksan maahanmuuttajamiestä koulutettiin Kidutettujen kuntoutuskeskuksen asiakaskunnalle sopiviksi tukihenkilöiksi. Koulutuksessa käsiteltiin traumatisoitumista ja posttraumaattista stressihäiriötä sekä valmiuksia kehitettiin vastaamaan asiakaskunnan kokemuksiin haasteisiin. Kouluttaminen koettiin tärkeäksi, sillä Kidutettujen kuntoutuskeskuksen on yksin vaikea vastata tuen tarpeen määrään. Nykyisin Vieraasta Veljeksi -hankkeen yhteistyökumppanina on Maahanmuuttoyksikkö, mutta tämä ei ole vaikuttanut hankkeen toimenkuvaan. Myös kokouksia Kidutettujen kuntoutuskeskuksen kanssa pidetään edelleen ja toiminnan kehittäminen on työn alla. Vieraasta Veljeksi -hanke tarjoaa tukihenkilötoiminnan lisäksi myös muuta matalankynnyksen toimintaa kuten kielen, kulttuurin ja yhteiskunnan toiminnan opettelua. Nämä toiminnat sopivat myös kidutuksen uhreille. Muita suomen kielen opiskelua tarjoavia järjestöjä olivat SPR ja Familia Club, jotka yhteistyössä järjestävät myös suomen kielen keskusteluryhmiä yhdessä Familia Clubin kanssa. Lisäksi Monika Naiset Liitto tarjoaa suomen kielen keskustelukerhoja.

Suomen Mielenterveysseuran SOS-kriisikeskuksella on kokemusta ja tietoa asiasta, koska heille on hakeutunut maahanmuuttajia, joilla on ollut taustalla kidutusta. Asia on joissain tapauksissa käynyt ilmi asiakkuuden jatkuttua jo jonkin aikaa. Kidutuksen uhrit on kuitenkin ohjattu Kidutettujen kuntoutuskeskukseen, sillä se on asiaan

perehtynyt erityissairaanhoidon poliklinikka. Familia Clubilta sanottiin, ettei järjestöllä ole arvioitu sitä, olisiko kidutuksen uhrin heillä erityisryhmä eli kuinka paljon heitä on toiminnassa mukana. Tosin luku- ja kirjoitustaidon ryhmässä, jossa on pakolaisia ja turvapaikanhakijoita, on kuitenkin käynyt ilmi, että joillekin oppiminen on ylivoimaista. Varmaa syytä tähän ei tiedetä. Lisäksi muutamalla haastatellulla maahanmuuttajataustaisella järjestötyöntekijällä oli tietoa aiheesta muun muassa lähipiirinsä kokemusten myötä.

Monika Naiset Liiton Voimavarakeskuksen ja turvakoti Monan asiakaskunnassa on identifioitu joitakin tapauksia, jotka ovat olleet kidutuksen uhreja. Yhteistyötä on tehty Kidutettujen kuntoutuskeskuksen kanssa ja tehty yhteinen toimintastrategia, jotta uhreja voidaan auttaa mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja moniammatillisesti. Varsinaisesti kidutuksen uhreille kohdennettua toimintaa ei kuitenkaan liitolla erikseen ole. Turvakodin työntekijät ovat joskus osallistuneet Kidutettujen kuntoutuskeskuksen järjestämiin tilaisuuksiin, viimeisimpänä alaikäisten turvapaikanhakijoiden selvitystyön julkaisutilaisuuteen.

Järjestöt tarjoavat myös hyödyllisiä ohjaus- ja neuvontapalveluja. Lisäksi Kanava Nuorista tuotiin esiin se, että Suomessa pitkään olleet maahanmuuttajat voivat toimia ikään kuin roolimalleina vasta äskettäin maahan tulleille, antaa tukea sekä auttaa kotoutumisprosessissa. Monika Naiset Liitto järjestää henkilökohtaisia, mahdollisesti asiakkaan omalla äidinkielellä tapahtuvia tukikeskusteluja, joihin myös kidutuksen uhrin voivat osallistua. Uurit voivat myös soittaa valtakunnalliseen päivystävään puhelimeen ympärivuorokautisesti ja he voivat osallistua väkivaltaa kokeneiden naisten erikielisiin vertaistukiryhmiin.

Järjestöjen toiminta on hyvin monipuolista. Ne tarjoavat keskustelutilaisuuksia, retkiä, kokouskursseja, uima- ja läksykerhoja, työpajoja ja erilaisia kielikursseja. Lisäksi Kulttuurikeskus Caisa järjestää paljon kulttuuritapahtumia ja näyttelyitä. Monika Naiset Liiton MoniNaisten Talolla on muun muassa erikielisiä vertaistukiryhmiä, yksilöllistä ohjausta, elämänhallintaa ja yhteiskuntatietoutta edistäviä tilaisuuksia, jumppaa ja ompelukerho. Talolla kannustetaan asiakkaita omatoimisuuteen ja oman osaamisen hyödyntämiseen siten, että naiset voivat itse kehittää toimintaa ja käyttää

tiloja. Asiakkaita kannustetaan myös osallistumaan Monika Naiset Liiton ulkopuolisiin kursseihin ja toimintoihin.

Vaikka erityisosaamista kidutukseen liittyen järjestöillä ei pääosin ollut, ne tarjoavat paljon erilaista matalankynnyksen toimintaa, jonka myötä voi saada tukea kotoutumiseen ja muodostaa sosiaalisia verkostoja. Varsinaista estettä kidutuksen uhrien osallistumiselle toimintaan ei nähty, vaan järjestöt painottivat toimintansa avoimuutta, vaikka toiminta onkin enimmäkseen yleisesti maahanmuuttajille suunnattua. Järjestöt tarjoavat osallistumismahdollisuuksia ja tukea myös turvapaikanhakijoille, vaikka kaikissa tapauksissa tämä ei ole täysin ongelmaton muun muassa turvapaikanhakijan tilanteen epävarmuuden vuoksi.

SOS-kriisikeskuksen ulkomaalaisten kriisipalvelu lähinnä ohjaa kidutuksen uhreja Kidutettujen kuntoutuskeskukselle, mutta heidän OVI-hanke on hyödyllinen myös kidutuksen uhrien ja heidän omaistensa kannalta. OVI-hanke järjestää teemakeskusteluja ja koulutuksia kaikille maahanmuuttajille. Kyse ei kuitenkaan ole hoidosta, vaan perustiedon välittämisestä mielenterveysasioista ja oman tietouden lisäämisestä. Ideana on välittää sanomaa, että mielenterveysongelmista voi, ja niistä pitääkin puhua.

Lisäksi SOS-kriisikeskuksen Varhaiskuntoutuksen kuntoutus- ja vertaistukiryhmiin kuuluvat Löydä oma tarinasi ja Find Your Own Story -ryhmät sopivat kidutuksen uhrien lapsille tai puolisolle. Joihinkin kursseihin, joita Kela tukee, tarvitaan B-lausunto. Nämä kurssit eivät sovellu turvapaikanhakijoille, mutta muutoin hekin voivat hakea kurssille. Ryhmät on tarkoitettu masennusta ja ahdistusta kokeville, ei varsinaisesti traumaattisesta kriisistä kärsiville tai kidutuksen uhreille. Kyseessä ei ole terapiaryhmä vaan toiminta on luonteeltaan ennaltaehkäisevää ja varhaiskuntoutusta antavaa sekä jaksamista ja arjessa selviytymistä tukevaa. Akuutissa vaiheessa oleville kurssi ei sovellu. Psykkisen ja fyysisen kunnon tulisi olla riittävän hyvä, jotta kurssille voi osallistua. Lähtökohtana ryhmien muodostamiselle on se, että henkilöt saavat riittävää vertaistukea ja että ryhmä olisi kohtuullisen homogeeninen eli ihmisillä olisi samantyyppisiä kokemuksia taustalla. Toistaiseksi kursseille ei ole

hakeutunut kidutuksen uhreja. Hakijan tulee täyttää tietyt valintakriteerit, jonka jälkeen kukin haastatellaan ja arvioidaan yksilöllisesti, ja tämän jälkeen päätetään mahdollisuudesta päästä mukaan kurssille. Kyseessä ei siis ole matalankynnyksen taho.

Tarkempaa tietoa järjestöjen, myös niiden, joiden suuntaan ei oltu suoraan yhteydessä, monipuolisista toimintamahdollisuuksista löytyy järjestölistasta ja kunkin järjestön internetsivustolta (Kts. Liite 1)

7.2 Järjestöjen kokemat keskeiset haasteet

Aihe koettiin yleisesti ottaen haastavaksi, ja sellaiseksi, joka vaatii ammattiosaamista. Muutama järjestö nosti esiin sen, että tietoa siitä, onko joku kidutuksen uhri, on vaikea saada. Esimerkiksi Kanava Nuorisolta sanottiin, että on tiedossa, että jotkut maahanmuuttajat saattavat tulla vaikeista olosuhteista ja heiltä on ohjattu hankalammassa tilanteessa olevia eteenpäin saamaan apua. Myös Monikulttuuriyhdistys Familia Clubista sanottiin, että heillä on käynyt maahanmuuttajia, joilla on traumaattisia kokemuksia tai kidutusta taustalla. Näistä asioista ei kuitenkaan olla järjestössä tarkemmin kysely ellei henkilö itse ole ottanut asiaa esille, koska ensinnäkin järjestön toiminnan lähestymistapa on sellainen, ettei ihmisten taustoista kysellä ja toisaalta siksi, ettei haluta ”herättää nukkuvaa karhua”, koska loppujen lopuksi kidutuksesta ja kidutuksen uhreista ei ole tietoa eikä järjestöltä löydy sopivia toimihenkilöitä asian tiimoilta.

Turvapaikanhakijoiden osallistuminen toimintaan ei aina ole täysin ongelmaton. Esimerkiksi Familia Clubin suomen kielikurssit vaativat säännöllistä osallistumista, ja turvapaikanhakijan epävarma tilanne on siksi ongelmallinen, koska hänen maahan jäämisestä ei ole tietoa. Toisaalta, jos henkilö on psyykkisesti hyvin kuormittunut, tämä voi haitata hänen säännöllistä osallistumistaan.

Maahanmuuttajat tulevat toimintaan mukaan maahanmuuttajina, ei tietyinä, alleviivattuna erityisryhmänä. Toiminnassa voi olla kidutuksen uhreja, mutta siitä ei tiedetä, koska useimmat eivät halua tuoda asiaa esiin vaan ennemminkin unohtaa kammottavan kokemuksen. Ja toisaalta; mikäli tietoa asiasta ei ole, erityistä apua ja tukea ei voida antaa, vaikka halua löytyisikin. Toisaalta nostettiin esiin, että järjestöillä ei ole sellaista henkilökuntaa, jonka toimenkuvaan kidutusasioihin perehtyminen istuisi. Esiin nousi myös se, että on henkilöstä itsestään kiinni lähteekö hän toimintaan mukaan vai ei, sillä ketään ei voida siihen pakottaa.

Yksi haastateltu sanoi, että kidutus on tabu - siitä ei puhuta. Mikäli maahanmuuttaja kokee, että häntä ei arvosteta uudessa yhteiskunnassa, ei hän koe ilmapiiriä sellaiseksi, että avautuisi kokemuksistaan. Haastatellun mukaan tarvitaan keskinäistä kunnioitusta ja suvaitsevaisuutta, sillä niiden avulla ihmiset lähentyvät ja myös puhe on vapaampaa.

7.3 Kehittämismahdollisuuksia ja toiveita Kidutettujen kuntoutuskeskukselle

Halukkuutta toiminnan kehittämiseen kidutuksen uhrien kannalta sopivammaksi löytyi hieman. SPR:n piiritoimistolta sanottiin, että kidutuksen uhrien tukemista ja ohjaamista esimerkiksi vapaaehtoisten toiminnassa voisi alkaa erityisesti suunnittelemaan. Kehittäminen voitaisiin aloittaa yhdessä Helsingin ystävötoiminnan tukipisteen ja Kidutettujen kuntoutuskeskuksen kanssa. Esimerkkinä nostettiin Tukholmassa toimiva Röda Korset, jolla on vapaaehtoistoimintaa erityisryhmään kidutuksen uhrit. Heillä vapaaehtoisille on myös järjestetty ammatillista tukea työhönsä. Myös Kanava Nuorisolta sanottiin, että koulutus liittyen kidutukseen ja kidutuksen uhrien kohtaamiseen ja tukemiseen olisi oikein tervetullutta. Familia Club hakee parhaillaan lisärahoitusta, jotta järjestö saisi toimintaansa vapaaehtoistoiminnan vertaisohjaajan. Tähän toimenkuvaan kidutusasioihin perehtyminen voisi sopia, mutta muuten erityiskoulutusta kidutuksen uhreihin liittyen ei järjestön nykytoiminnan valossa koettu ajankohtaiseksi. Muutama järjestö nosti myös resurssien riittämättömyyden toiminnan kehittämisen hidastamiselle tai estymiselle.

SOS-kriisikeskuksella kidutuksen uhrien asemaa ja toiminnan kehittämistä kidutuksen uhrien näkökulmasta oli pohdittu. Suunnitteilla onkin yhteistyössä Kidutettujen kuntoutuskeskuksen kanssa traumojen vakauttamisryhmien käynnistäminen. Hankkeelle haetaan rahoitusta joulukuussa 2011 ja mikäli rahoitusta myönnetään, hankkeen olisi tarkoitus alkaa vuoden 2012 alusta. Suunnitteilla on ryhmämuotoinen valmennus, jonka tavoitteena on ennaltaehkäistä traumatisoituneiden, pakolaistaustaisten maahanmuuttajien syrjäytymistä kehittämällä ryhmämuotoista tukea, jossa pakolaiset saavat välineitä ymmärtää huonovointisuutensa syitä ja keinoja itse hoitaa oireitaan.

Eräs haastatelluista pohti sitä, että maahanmuuttajajärjestöt voisivat paneutua kidutuksen uhrien asiaan enemmän, koska usein samaa etnistä ryhmää olevilla kynnys puhua vaikeistakin asioista on matalampi. Kidutuksen uhreihin erikoistuneen maahanmuuttajajärjestön perustamisessa tulisi haastatellun mukaan miettiä, pitäisikö kaikille olla yksi ja sama järjestö, vai mahdollisimman monta eri etnistä ryhmää palvelevaa kidutuksen uhrit toiminnassaan huomioivaa maahanmuuttajajärjestöä.

Muutamia toivomuksia esitettiin Kidutettujen kuntoutuskeskuksen suuntaan. Familia Clubin toiveena oli, että mikäli Kidutettujen kuntoutuskeskukselta ohjataan heille asiakas, jonka ohjaamisessa arvioidaan tarvittavan erityishuomiota, tästä olisi hyvä ilmoittaa etukäteen. Luonnollisesti ilmoituksen tulee tapahtua asiakkaan suostumuksella, salassapitovelvollisuudesta huolehtien.

Monika Naiset Liitolta toivottiin enemmän koulutusta ja tietoa erityisesti alaikäisiin kidutuksen uhreihin liittyen. Toiveena oli myös, että Kidutettujen kuntoutuskeskus "laajentaisi" tulevaisuudessa kriteereitään siten, että yhteiskunnan harjoittaman tai poliittisen kidutuksen lisäksi huomioitaisiin myös perheiden sisällä tapahtuva kiduttaminen. Monika-Naisten kanta on, että myös kotiväkivaltaa kärsineet ovat eräällä tavallaan kidutuksen uhreja. Kulttuurikeskus Caisasta puolestaan toivottiin, että kidutuksen uhrien tilanteesta puhuttaisiin mediassa enemmän.

8 ANALYYSI JA SUOSITUKSET

Hyvin varhaisessa vaiheessa käydessäni aiempia tutkimuksia läpi huomasin, että kidutuksen uhrien kotoutumisen tukemista saatika järjestönäkökulman liittämistä siihen ei ole aiemmin tutkittu. Tämä teki aiheen tutkimisesta haasteellista, mutta innoittavaa. Samalla kuitenkin virhepäätelmien riski kasvaa kun tutkitaan uutta aihetta, vaikka päätelmät syntyvät perustuen aiempien tutkimusten, tässä tapauksessa kokonaan eri aihepiirien, johdonmukaiseen tarkasteluun. Lisäksi järjestöjä on kartoitettu niiden paljouden vuoksi rajoitetusti. Pelkästään kartoittamalla järjestöjä kysymättä heidän toiminnasta ja valmiuksista suoraan, on loppujen lopuksi vaikea tietää kuinka sopivaa toiminta on kidutuksen uhrien tai heidän perheenjäsenten kannalta. Näistä syistä tutkimustuloksia ja johtopäätöksiä tulee tarkastella kriittisesti.

En myöskään päässyt suoraan vertaamaan tutkimukseni keskeisiä tuloksia ja niiden yhtenevyyttä aiempiin tutkimuksiin, koska sellaisia ei ole tehty. Tulosten yhteneväisyyttä on kuitenkin nähtävissä tarkasteltaessa Suikkasen tekemää selvitystä (2010) siinä määrin kuin aiheiden eroavaisuus antaa myöten. Suikkanen tuo muun muassa esiin sen, kuinka järjestötoimijoilla ei ole esittää paljoa arvioita asiakkaiden mahdollisista kidutus- ja traumakokemuksista (Suikkanen 2010, 67). Tämä tukee tekemieni haastattelujen antamaa yleiskuvaa asiasta. Toisaalta järjestökartoitusta tehdessäni törmäsin siihen, että varteenotettavia hankkeita oli jo päättänyt toimintansa. Myös Suikkanen nostaa esiin sen, kuinka ajalliselta kestoaltaan rajalliset projektit ovat ongelmallisia palvelutarpeeseen vastaamisen kannalta (mt. 83). Resurssien puute on tunnetusti vääjäämätön tosiasia järjestöjen toiminnan hankaloittajana. Kaiken kaikkiaan tutkimuksen myötä saatua tietoa voidaan kuitenkin pitää suuntaa antavana esimerkkiensä kautta ja sitä voidaan hyödyntää pohjatietona, mikäli laajempaa selvitystä aletaan tekemään.

Taustaoletukseni tutkimukselle oli, että erilaiset vapaa-ajan toiminnot ja osallistumismahdollisuudet tukevat kidutuksen uhrien kotoutumista. Vahvan tuen

oletukselle antaa aiempi tutkimus, jonka mukaan sosiaalinen tuki, mikä on kansalaisjärjestötoiminnan keskeisimpiä asioita, on yksi tärkeä elementti niin kotoutumisessa yleensä kuin myös kidutuksen uhrien kuntoutumisessa (Willigen 1992, 295). Järjestöjen antaman sosiaalisen tuen merkitys voidaan nähdä esimerkiksi siitä näkökulmasta, että niiden antama sosiaalinen tuki pienentää uudelleen traumatisoitumisen riskiä, joka etenkin turvapaikkapäätöstä odottelevilla turvapaikanhakijoilla on korkea. Toisaalta psyykkiset oireet ja traumaperäinen stressihäiriö voivat kehittyä vasta aikojen päästä itse kidutustapahtumasta (IRCT 2010) esimerkiksi pitkittyneen, vaikean elämäntilanteen tai jonkin raskaan tapahtuman myötä (Ekblad & Jaranson 2004, 623). Järjestöjen merkitystä lisääkin se, että niiden tarjoama tuki voidaan nähdä myös ennaltaehkäisevänä. Käytännössä taustaoletusta oltaisiin päästy koettelemaan Kidutettujen kuntoutuskeskuksen asiakkaille tehtävien haastattelujen myötä, mutta tilaajan toive opinnäytetyön tekoa varten koski erityisesti järjestökartoitusta, ei kidutuksen uhrien näkökulmaa aiheeseen.

Muutamalle järjestölle esitetyt kysymykset niiden valmiuksista kohdata ja ohjata kidutuksen uhreja sekä tarjota sopivaa toimintaa antavat alustavaa tietoa nykytilanteesta. Tämä ei kuitenkaan edusta koko totuutta, sillä rajaamisen ja aikataulun puitteissa laajaa kartoitusta ei pystytty toteuttamaan. Tutkimuksessa on tosin huomioitu keskeisiä maahanmuuttajien ja pakolaisten parissa työskenteleviä järjestöjä, joten kartoitus antaa siinä mielessä hyödyllistä ja osuvaa tietoa. Esimerkiksi voisi olettaa, että Suomen Punaisella Ristillä olisi osaamista kidutuksen uhreista erityisryhmänä, mutta näin ei ollut. Tämä kertoo mielestäni tilanteesta jo aika paljon, sillä Suomen Punaista Ristiä voi todella pitää ammattilaisjärjestönä, koska sillä on pitkä historia maahanmuuttajien, pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden parissa työskentelystä. Muutoinkin otin yhteyttä melko näkyviin ja tunnettuihin järjestöihin, joilla lähtökohtaisesti voisi olettaa olevan tietoa ja kokemusta aiheesta.

Suomalainen järjestökulttuuri on varsin aktiivista, ja maahanmuuttajille ja heidän kotoutumisen tueksi löytyy paljon erilaista toimintaa. Ongelmaksi näyttää kuitenkin nousevan se, että kidutuksen uhreja erityisenä, haavoittuvana ryhmänä ei ole otettu

huomioon sekä se, että järjestöillä ei ole koulutusta kidutus-aiheeseen liittyen tai tietoa siitä, miten kohdata ja ohjata kidutuksen uhreja. Enemmän tukea tarvitsevien kannalta etenkin tukihenkilöt olisivat tärkeitä. Kartoituksen mukaan järjestöiltä löytyy jonkin verran ystävätoimintaa, mutta ongelmaksi muodoutuu vapaaehtoisten koulutuksen puute kidutettujen kohtaamisesta ja se, ettei heillä ole tarvittavia valmiuksia ymmärtää kidutetun kokemia ongelmia ja sitä miten se mahdollisesti heijastuu kidutetun käytökseen.

Järjestökartoitusta olisi ollut tehokkaampaa tehdä lähettämällä järjestöille joukkosähköpostina keskeiset kysymykset. Sähköpostikyselyissä on tosin aina se vaara, että vastausprosentti jää alhaiseksi, ja varmistussoittoja olisi varmasti jouduttu tekemään. Toisaalta koska järjestökenttä pääkaupunkiseudulla ja Turussa on erittäin laaja, olisi ollut mielekkäämpää perehtyä aiheeseen vain muutaman järjestön näkökulmasta. Tämä ei kuitenkaan olisi palvellut tilaajan tarvetta.

Järjestökartoituksen mielekkyys joutui työn aikana koetukselle. Tarkoitukseni oli löytää järjestöjä, joilla olisi tietoa kidutuksesta ja valmiuksia ottaa toimintaansa kidutuksen uhreja, mutta yhtä poikkeusta lukuun ottamatta tällaisia järjestöjä ei suoranaisesti löytynyt. Lisäksi monet maahanmuuttajajärjestöt tarjosivat toimintaa yleisesti maahanmuuttajille, ei erityisesti kohdistettuna pakolaisille tai turvapaikanhakijoille. Kotoutuminen oli huomioitu laajalti, mutta tutkimuksen erityisryhmää ei. Näin ollen kaikki järjestöt olivat yhtä hyviä tai yhtä huonoja vaihtoehtoja. Tämä teki järjestökartoituksen teosta haastavaa. Mikäli kidutuksen uhrien näkökulmaa ja heidän tarpeitaan olisi kysytty, tai mikäli sitä olisi aiemmin tutkittu, olisi myös tiedetty paremmin mitä etsiä.

Vaikka saatu tieto on alustavaa, se on hyödynnettävissä, mikäli kidutuksen uhrien kotoutumisen tukemista ja järjestöjen roolia siinä aletaan pohtia ja kehittää. Muutamat järjestöt olivatkin halukkaita kehittämään toimintaansa sopivammaksi kidutuksen uhrien näkökulmasta ja he toivoivat saavansa aiheesta koulutusta. Muutoinkin haastattelujen yleistunnelma oli se, että aihe koettiin tärkeäksi, mutta

samalla haastavaksi. Lisäksi järjestöt voivat hyödyntää työtäni tietopakettina, koska se sisältää perustietoa kidutuksesta ja kidutuksen uhrien erityistilanteesta.

8.1 Keskeisiä haasteita

Kidutus -aiheen erityisyys, sen arkuus ja herkkyys ovat tosiasia. Lisäksi psyykkisiä ongelmia tuottavana koko kysymys kietoutuu suurelta osin psykologian ja psykoterapian ympärille. Kysymys järjestöjen roolista kidutuksen uhrien kotoutumisen tukevana tahona on tämän vuoksi erittäin haasteellinen ja aiheen tiimoilta nousee useita kysymyksiä jatkotoimia ajatellen. Mitä kotoutumisen erityistoimet kidutuksen uhreille käytännössä voisivat olla? Mitä järjestöiltä voidaan loppujen lopuksi odottaa kidutuksen uhrien tukemisen suhteen? Millainen tulisi olla vapaaehtoisen ja tukihenkilön roolin? Mitä vapaaehtoiselta voidaan odottaa?

Entä haluavatko kidutuksen uhrit edes profiloitua erityisryhmäksi? Ei varmasti kaikki. Usein uhrit eivät halua muiden tietävän asiasta. Esimerkiksi Suikkasen selvitys (2010) nostaa esiin sen, että traumatisoituneet lapset ja nuoret eivät aina osaa, ymmärrä tai uskalla tuoda kokemuksiaan esiin. Tähän vaikuttavat myös kulttuuriset tekijät kuten mistä on sopivaa puhua ja mistä ei, sekä pelko siitä, että perheen maine kärsisi kammottavien kokemusten esiin tuomisesta. Tämä hankaloittaa tilannetta entisestään, sillä miten voidaan järjestää erityistoimintaa tai antaa erityishuomiota ja tukea, jos ei edes tiedetä onko joku kidutuksen uhri vai ei? Miten aihetta tulisi lähestyä siten, että kidutuksen uhrit tavoitettaisiin paremmin ja hiljainen kärsiminen vähenisi?

Kidutuksen uhrit eivät halua nostaa esiin kokemuksiaan myöskään siksi, että niistä puhuminen aiheuttaa häpeää. Lisäksi kokemusten läpikäyminen saattaa laukaista paniikkikohtauksia tai jopa traumaperäisen stressihäiriön (Miller 1992, 112-113). Asiasta vaikeneminen hankaloittaa kidutuksen uhrien tavoittamista ja asianmukaista tukemista. Toisaalta Suikkanen tuo selvityksessään (2010) esiin, että vihjeet kidutuskokemuksista jäävät usein vaille huomiota.

Kidutettujen luottamuspuolan vuoksi sosiaalisten suhteiden luominen on haasteellista ja aikaa vievää (Ruuskanen 2007). Ohjaajalta vaaditaan kärsivällisyyttä ja laajaa ymmärrystä kidutuksen uhrin käytöksen suhteen. Esimerkiksi keskittymisvaikeudet ja muistiongelmien tulee ottaa huomioon uusia asioita, kuten kieltä ja yhteiskunta-asioita, opetellessa. Mahdollisten ongelmien ilmeneminen riippuu tietenkin henkilöstä ja toisaalta kuntoutumisprosessin vaiheesta.

Voisi ajatella, että maahanmuuttajayhdistykset olisivat kidutuksen uhrien kannalta matalan kynnyksen paikkoja. Näin ei automaattisesti kuitenkaan ole, sillä monet tuntevat häpeää eivätkä ”omiensa” keskuudessa halua myöntää joutuneensa kidutetuiksi. Toisaalta kidutuksen uhrin saattavat myös tuntea kaunaa tai vihaa kotimaataan kohtaan, jolloin maahanmuuttajajärjestöt eivät ehkä pysty antamaan sopivaa vertaistukea.

Voi myös olla, että kysyttäessä kidutuksen uhreilta heidän erityistarpeitaan kotoutumisen tueksi mitään erityistä ei nouse esiin. Ehkä kidutuksen uhrin eivät edes halua profiloitua erityiseksi ryhmäksi. Se, että on kidutuksen uhri ei tarkoita sitä, että identiteetti määräytyisi pelkästään sen mukaan tai että kidutuksen uhrin itse välttämättä kokisivat itsensä erityisryhmänä, jolla on erityistarpeita. Kyproksella tekemäni tutkimus osoitti, että osa kaipasi erityistukea ja osa ei puolestaan halunnut tuoda esiin sitä tosiasiaa, että heitä oli kidutettu. Esiin tuotiin myös se, että monilla pakolaisilla ja turvapaikanhakijoilla oli traumaattisia kokemuksia, joiden vuoksi he olivat joutuneet jättämään kotimaansa. Näin ollen kidutusta ei haluttu välttämättä nostaa erityistekijäksi.

8.2 Kehittämismahdollisuuksia

Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että haasteita ja kysymyksiä koskien järjestöjen roolia kidutuksen uhrien kotoutumisen tukemisessa on enemmän kuin vastauksia. Läpi tutkimuksen olen pohtinut mistä kertoo se, ettei kidutuksen uhreille ole erikseen

järjestetty kotoutumista tukevia käytäntöjä? Miksi aihetta ei ole juurikaan tutkittu? Miksi kidutuksen uhrien ja kidutus -aiheen ympärillä leijuu hiljaisuus? Toisin on esimerkiksi Tukholmassa, jossa Rödä Korset tekee vapaaehtoisineen töitä kidutuksen uhrien, erityisryhmän, parissa. Kenties tilanne johtuu osittain tietämättömyydestä ja koulutuksen puutteesta sekä aiheen arkaluontoisuudesta. Toisaalta, kuten järjestöiltä saamani vastaukset antoivat olettaa, kidutuksen uhrin mielletään, aiheestakin, ryhmäksi, jolle tulee tarjota ammattiapua ja kuntoutukseen liittyviä palveluja.

Sosiaalisten suhteiden ja kuuluvuuden tunteen sekä kuntouttavaa että kotouttavaa merkitystä ei kuitenkaan tule unohtaa. Nämä ovat asioita, joista huolehtiminen sopivat nimenomaan järjestöjen toimenkuvaan. Jatkossa kidutettujen kuntoutuksen ja heille annettavan tuen kokonaisvaltaisuutta tulisi entisestään korostaa. Kenties myös Tukholman Rödä Korsetin käytössä olevaa toimintamallia vapaaehtoisten työssä kidutettujen parissa voisi hyödyntää. Voi olla myös olennaista pohtia sitä, mikä tekee kidutuksen uhreista oman erityisen ryhmänsä verrattuna muihin traumatisoituneisiin turvapaikanhakijoihin ja pakolaisiin? Missä määrin voidaan nähdä eroja ja yhtäläisyyksiä? Kuinka mielekästä on erottaa kidutuksen uhrin ryhmänä muista traumatisoituneista, kun järjestöjen roolia ja toiminnan kehittämistä aletaan pohtia?

Aiheen jatkotutkimuksen ja kehittämisen kannalta olennaista olisi ensin kysyä kidutuksen uhreilta itseltään, minkälaiset toiminnot ja osallistumismahdollisuudet parhaiten tukisivat heidän kotoutumistaan. Pelkkien olettamusten sijaan itse kohderyhmää tulee kuulla. Tarpeet voivat osoittautua erilaisiksi kuin on luultu. Tilanteen kehittäminen ei voi perustua kestäväälle pohjalle ilman tätä näkökulmaa ja ilman kohderyhmältä itseltään saatavaa taustatietoa. Suunta ei voi olla pelkästään "auttajilta" kidutuksen uhreille, vaan tarvitaan kommunikointia ja vuorovaikutusta. Vasta kidutuksen uhrien näkemysten ja tarpeiden kuulemisen jälkeen on kannattavaa keskittyä järjestöjen toiminnan kehittämiseen ja koulutukseen, kun ensin tiedetään mitä kohderyhmällä itsellään on asiasta sanottavana.

Lisäksi pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden parissa työskentelevien järjestöjen yhteistyötä tulisi tiivistää siten, että ne järjestöt ja hankkeet, joilla on jo aiheesta tietoa ja osaamista, voisivat jakaa kokemuksiaan ja osaamistaan muille järjestöille. Toisaalta vaikka tietotaitoa ei olisi, on tärkeää jakaa kokemuksia traumatisoituneiden ja kidutuksen uhrien kohtaamistilanteista sekä kysymyksistä ja haasteista, jota tilanne aiheutti ja miten siitä selvittiin. Yhteistyötä tiivistämällä saadaan tietää, millä eri tahoilla (myös kunta-tasolla) on kokemusta asiasta, sekä minne ja minkälaisiin toimintoihin kidutuksen uhrin voi ohjata.

Vaikka varsinaisen ammattiavun tarjoamista tuskin voidaan edellyttää, mielestäni ihmisoikeudellista näkökulmasta myös järjestöiltä ja työssään turvapaikanhakijoita ja pakolaisia kohtaavalta voidaan odottaa löytyvän joitain perusvalmiuksia vastaanottaa ja ohjata kidutuksen uhreja. Mielestäni keskeistä on matalankynnyksen toiminnan ohella se, että järjestöt ovat tietoisia kidutuksen ilmenemisestä tänäkin päivänä, ja siitä että keskuudessamme elää monia turvapaikanhakijoita ja pakolaisia, jotka ovat kokeneet niin kauhistuttavan asian kuin kidutus. Tämän toteutumiseksi tarvitaan koulutusta asiasta. Aivan kuten nykyään puhutaan esimerkiksi väkivaltaa kokeneista maahanmuuttajanaisisista ja ihmiskaupan uhreista, mielestäni järjestökentällä tulisi järjestää koulutusta myös kidutuksen uhrien asemasta ja niistä psyykkisistä, fyysisistä ja sosiaalisista vaikeuksista, joita heillä on. Tietynlaisen käytöksen ja oirehdinnan mahdollinen johtuminen kidutuksesta on syytä tiedostaa. On hyvä osata tunnistaa potentiaalinen kidutuksen uhri. Nämä ovat perusasioita, joita ei ole mahdotonta koulutuksen avulla ottaa haltuun.

Suomen ratifioima YK:n Kidutuksen, julman ja muun epäinhimillisen kohtelun vastainen sopimus velvoittaa valtiotamme tukemaan kidutettujen kuntoutusta. Etenkään näinä aikoina erityistukea tarvitsevien turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten huomioiminen ei ole kovassa huudossa yhteiskunnan asenneilmapiirin kiristyttyä. Silti tätä sitoutumusta ja järjestöjen toiminnan merkitystä tulee korostaa esimerkiksi toimintaa rahoittaville tahoille, sillä osittain järjestöjen toiminnan kehittämismahdollisuudet ovat sidoksissa rahoitukseen. Itse asenneilmapiiriin voidaan puolestaan vaikuttaa näkyvyydellä mediassa ja muistuttamalla, että

joukossamme on suuri joukko heitä, jotka todella ovat pakon edessä joutuneet lähtemään kotimaastaan, ja että pakenemiseen tai sen syihin liittyy lähes poikkeuksetta hyvin traumaattisia kokemuksia, kuten kidutusta.

LÄHTEET

Amnesty International 1985. Kidutus 80-luvulla. Amnesty International.

Aroche, Jorge & Coello, Mariano J. 2004. Ethnocultural Considerations in the Treatment of Refugees and Asylum Seekers. In J.P.Wilson & B. Droždek (Eds.) Broken Spirits. The Treatment of Traumatized Asylum Seekers, Refugees, War and Torture Victims 2004. New York: Brunner-Routledge. 59

Asetus kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta (60/1989). 1989. Viitattu 18.3.2011

<http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1989/19890060>

Baker, Ron 2004. Psychosocial consequences for tortured refugees seeking asylum and refugee status in Europe. In M. Başoğlu (Ed.) Torture and its consequences: Current treatment approaches. Cambridge: Cambridge University Press. 86

Başoğlu, Metin 1992. Torture and its consequences: Current treatment approaches. Cambridge: Cambridge University Press.

Bøjholm, Søren & Vesti, Peter 1992. Multidisciplinary approach in the treatment of torture survivors. In M. Başoğlu (Ed.) Torture and its consequences: Current treatment approaches. Cambridge: Cambridge University Press. 300-302

Bustos, Enrique 1992. Psychodynamic approaches in the treatment of torture survivors. In M. Başoğlu (Ed.) Torture and its consequences: Current treatment approaches. Cambridge: Cambridge University Press. 333

Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment. About the CPT. Viitattu 7.4.2011

<http://www.cpt.coe.int/en/about.htm>

Droždek, Boris & Wilson, John P. 2004. Uncovering: Trauma-Focused Treatment Techniques With Asylum Seekers. In J.P.Wilson & B. Droždek (Eds.) Broken Spirits. The Treatment of Traumatized Asylum Seekers, Refugees, War and Torture Victims 2004. New York: Brunner-Routledge. 244, 248, 259

Eduskunta 2010. Valtiopäiväasiat. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 185/2010 vp). Viitattu 11.5.2011.

<http://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiat/he+185/2010>

Eduskunta 2005. Valtiopäiväasiat. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain muuttamisesta (HE 166/2005 vp). Viitattu 11.5.2011.

<http://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiat/he+166/2005>

Ekblad, Solvig & Jaranson, James M. 2004. Psychosocial Rehabilitation. In J.P.Wilson & B. Droždek (Eds.) Broken Spirits. The Treatment of Traumatized Asylum Seekers, Refugees, War and Torture Victims 2004. New York: Brunner-Routledge. 623

Giffard, Camille 2000. The Torture Reporting Handbook. How to document and respond to allegations of torture within the international system for the protection of human rights. University of Essex, Human Rights Centre. Viitattu 22.3.2011.

<http://www.essex.ac.uk/torturehandbook/handbook/index.htm>

Glover, Jonathan 2007. Ihmisyys. 1900-luvun moraalihistoria. 4.painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Halla, Tapio 2007. Psykkisesti sairas maahanmuuttaja. Lääketieteellinen Aikauskirja Duodecim. Viitattu 29.3.2011.

http://www.duodecimlehti.fi/web/guest/arkisto?p_p_id=dlehtihaku_view_article_WAR_dlehtihaku&p_p_action=1&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&dlehtihaku_view_article_WAR_dlehtihaku_spage=%2Fportlet_action%2Fdlehtihakuartikkeli%2Fviewarticle%2Faction&dlehtihaku_view_article_WAR_dlehtihaku_tunnus=duo96297&dlehtihaku_view_article_WAR_dlehtihaku_p_frompage=uusinnu_mero

Helsingin Diakonissalaitos. Kidutettujen kuntoutuskeskus. Viitattu 25.3.2011.

<http://www.hdl.fi/fi/maahanmuuttajat/kidutettujen-kuntoutuskeskus>

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara Paula 2005. Tutki ja kirjoita. 11. painos. Helsinki: Tammi

Human Rights Watch 2005a. Getting Away With Torture? Viitattu 21.3.2011.

<http://www.hrw.org/en/node/11765/section/2>

Human Rights Watch 2005c. Justice for Abu Ghraib. Viitattu 21.3.2011.

<http://www.hrw.org/en/news/2005/01/18/justice-abu-ghraib>

Human Rights Watch 2005b. Still at Risk. Viitattu 21.3.2011.

<http://www.hrw.org/en/node/11783/section/3>

International Rehabilitation Council for Torture Victims. Rehabilitation. Fact sheet about rehabilitation 2008. Viitattu 23.3.2011.

<http://www.irct.org/what-is-torture/rehabilitation.aspx>

International Rehabilitation Council for Torture Victims. The consequences of torture reach far beyond immediate pain 2010a. Viitattu 23.3.2011.

<http://www.irct.org/news-and-media/irct-news/show-news.aspx?PID=13767&Action=1&NewsId=2573>

International Rehabilitation Council for Torture Victims. Torture not always leaves physical marks 2010b. Viitattu 19.3.2011.

<http://www.irct.org/news-and-media/irct-news/show-news.aspx?PID=13767&Action=1&NewsId=2666>

International Rehabilitation Council for Torture Victims. What is torture? Convention against torture. Viitattu 16.3.2011a.

<http://www.irct.org/what-is-torture/convention-against-torture.aspx>

International Rehabilitation Council for Torture Victims. What is torture? Defining torture. Viitattu 18.3.2011b.

<http://www.irct.org/what-is-torture/defining-torture.aspx>

Kahn, Paul W. 2008. Sacred Violence. Torture, terror, and sovereignty. The United States of America: The University of Michigan Press.

Kansalais- ja työväenopistojen liitto KTOL – Medborgar- och arbetarinstitutens förbund MAIF ry. Becoming More Visible 2007. Elämönhallinnasta empowermenttiin – tue turvapaikanhakijan toimintaa. Tampere: Cityoffset Oy

Kordon, Diana & Edelman, Lucila & Lagos, Dario & Nicoletti, Elena & Kersner, Daniel & Groshaus, Mirta 1992. Torture in Argentina. In M. Başoğlu (Ed.) Torture and its

consequences: Current treatment approaches 1992. Cambridge: Cambridge University Press. 440, 444

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 9.4.1999/493. Viitattu 4.4.2011

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990493#a15.2.2002-118>

Laki maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisestä 1386/2010. Viitattu 14.4.2011.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101386>

Maahanmuutto- ja kotoutumisasioiden neuvottelukunta 2008. Helsingin kaupungin palvelut maahanmuuttajille. Viitattu 6.4.2011.

<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/4602fa804a17783fb09cf83d8d1d4668/Maahanmuuttajien+kotouttamisohjelma+1999.pdf?MOD=AJPERES>

Maahanmuuttovirasto 2011. Sanasto. Viitattu 1.4.2011.

<http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?path=2761#8>

Maahanmuuttovirasto 2011. Turvapaikanhakijan työnteko-oikeus. Viitattu 2.4.2011.

<http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?path=8,2476,2683>

Miller, Thomas W. 1992. Long-term effects of torture in former prisoners of war . In M. Başoğlu (Ed.) Torture and its consequences: Current treatment approaches 1992. Cambridge: Cambridge University Press. 111

Modvig, Jens & Jaranson, James M. 2004. A Global Perspective of Torture, Political Violence, and Health. In J.P.Wilson & B. Droždek (Eds.) Broken Spirits. The Treatment of Traumatized Asylum Seekers, Refugees, War and Torture Victims 2004. New York: Brunner-Routledge. 39, 42

Möttönen, Sakari & Niemelä, Jorma 2005. Kunta ja kolmas sektori. Yhteistyön uudet muodot. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy

Opetushallitus 2007. Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus. Suositus opetussuunnitelmaksi. Viitattu 18.4.2011.

http://www.oph.fi/download/124652_koto_ops.pdf

Paker, Murat & Paker, Özgün & Yüksel, Şahika 1992. Psychological effects of torture: An empirical study of tortured and non-tortured non-political prisoners. In M.

Baçoğlu (Ed.) Torture and its consequences: Current treatment approaches 1992. Cambridge: Cambridge University Press. 72

Pakolaisneuvonta ry 2011a. Käsitteitä. Viitattu 1.4.2011.

http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lid=106&lang=suo

Pakolaisneuvonta ry 2011b. Turvapaikanhakijan asema Suomessa. Viitattu 4.4.2011.

http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lid=66&lang=suo

Peltola, Ulla & Metso, Laura 2008. Maahanmuuttajien kuntoutumisen ja työllistymisen tukeminen Helsingissä. Kuntoutussäätiön tutkimuksia 79/2008. Helsinki: Yliopistopaino.

Perhoniemi, Riku & Jasinskaja-Lahti, Inga 2006. Maahanmuuttajien kotoutuminen pääkaupunkiseudulla. Seurantatutkimus vuosilta 1997-2004. Helsingin kaupungin hankintakeskus.

Pirinen, Ilkka 2008. Turvapaikanhakijoiden terveydentila. Tutkimus Tampereen kaupungin ulkomaalaistoimiston terveydenhuoltoyksikössä. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy

Ruuskanen, Helena 2007. Kidutetun kipu. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. Viitattu 21.3.2011.

http://www.duodecimlehti.fi/web/guest/kokoelmat?p_p_id=dlehtihaku_view_article_WAR_dlehtihaku&p_p_action=1&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&dlehtihaku_view_article_WAR_dlehtihaku_spape=%2Fportlet_action%2Fdlehtihakuartikkeli%2Fviewarticle%2Faction&dlehtihaku_view_article_WAR_dlehtihaku_tunnus=duo96303&dlehtihaku_view_article_WAR_dlehtihaku_p_frompage=uusinnumero

Saporta Jr., José A. & Kolk, Bessel A. Van der 1992. Psychobiological consequences of severe trauma. In M. Baçoğlu (Ed.) Torture and its consequences: Current treatment approaches. Cambridge: Cambridge University Press. 152, 165-166

Sisäasiainministeriö 2010. Kotouttamislain kokonaisuudistus lausuntokierrokselle. Viitattu 6.4.2011

<http://www.intermin.fi/intermin/bulletin.nsf/PFBD/10ED03558EAAE692C225773000319980>

Skylv, Grethe 1992. The physical sequelae of torture. In M. Başoğlu (Ed.) Torture and its consequences: Current treatment approaches. Cambridge: Cambridge University Press. 38-39, 42, 45, 47

Sørensen, Bent 1992. Modern ethics and international law. In M. Başoğlu (Ed.) Torture and its consequences: Current treatment approaches. Cambridge: Cambridge University Press. 155

Suomen Pakolaisapu ry 2010. Viitattu 17.4.2011

http://www.pakolaisapu.fi/ajankohtaista/suomessa_on_yli_300_rekisteroitynyttä_maahanmuuttajayhdistystä.html

Suomen Punainen Risti 2011a. Geneven sopimukset. Viitattu 21.3.2011.

http://www.redcross.fi/punainenristi/genevensopimukset/fi_FI/genevensopimukset/

Suomen Punainen Risti 2011b. Geneven sopimukset ja niiden lisäpöytäkirjat lyhyesti. Viitattu 19.3.2011.

http://www.redcross.fi/punainenristi/humanitaarinenoikeus/perustietoa/genevensopimukset/fi_FI/etusivu/

Suomen Punainen Risti 2011c. Geneven sopimus sotavankien kohtelusta (III sopimus). Viitattu 19.3.2011.

http://www.redcross.fi/punainenristi/humanitaarinenoikeus/perustietoa/genevensopimukset/fi_FI/geneven_3_sopimus/

Suomen Punainen Risti 2011d. Kysymyksiä ja vastauksia. Ketä Geneven sopimukset sitovat? Viitattu 19.3.2011.

http://www.redcross.fi/punainenristi/humanitaarinenoikeus/perustietoa/kysymyksi_a_ja_vastauksia/fi_FI/kysymys5/

Suomen Punainen Risti 2011e. Mitkä sopimukset muodostavat kansainvälisen humanitaarisen oikeuden? Viitattu 19.3.2011.

http://www.redcross.fi/punainenristi/humanitaarinenoikeus/perustietoa/kysymyksi_a_ja_vastauksia/fi_FI/kysymys4/

Turković, Silvana & Hovens, Johannes E. & Gregurek Rudolf 2004. Strengthening Psychological Health in War Victims and Refugees. In J.P.Wilson & B. Droždek (Eds.) Broken Spirits. The Treatment of Traumatized Asylum Seekers, Refugees, War and Torture Victims 2004. New York: Brunner-Routledge. 231-233, 236-238

Ulkomaalaisasian neuvottelukunta 1998. Maahanmuuttajien kotouttamisohjelma. Helsingin kaupunki. Viitattu 6.4.2011.

<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/4bf8db804a17783fb09df83d8d1d4668/Maahanmuuttajien+kotouttamisohjelma+1999.pdf?MOD=AJPERES>

United Nations, Office of the high commissioner for human rights 2004. Manual on the effective investigation and documentation of torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment (The Istanbul Protocol). Professional Training Series no.8. New York and Geneva: United Nations

Vasilevska, Biljana 2010. Refugee Mental Health Practises Internationally: A Review of the Literature and Implications for a Canadian Study. Centre for Addiction and Mental Health. Viitattu 31.3.2011.

<http://ceris.metropolis.net/Virtual%20Library/Refugee%20Mental%20Health%20Practices-%20Literature%20Review%20Vasilevsk%202010.pdf>

Yhdenvertaisuuslaki 20.1.2004/21. Viitattu 6.4.2011

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040021>

Willigen, Loes H. M. Van 1992. Organization of care and rehabilitation services for victims of torture and other forms of organized violence: A review of current issues. In M. Başoğlu (Ed.) Torture and its consequences: Current treatment approaches 1992. Cambridge: Cambridge University Press. 288-289, 295, 300, 305-306

Wilson, John. P 2004. Nonverbal and Experiential Therapies. Introduction. In J.P.Wilson & B. Droždek (Eds.) Broken Spirits. The Treatment of Traumatized Asylum Seekers, Refugees, War and Torture Victims. New York: Brunner-Routledge. 382-383

LIITE 1. JÄRJESTÖKARTOITUS

PÄÄKAUPUNKISEUTU

YLEISET

Pakolaisneuvonta ry

Oikeudellista apua ja neuvontaa turvapaikanhakijoille, pakolaisille ja muille ulkomalaisille.

http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lid=33&lang=suo

Suomen Punainen Risti

Mm. Suomen kielen kerhoja ja Kansainvälisiä klubeja (International Clubs)

http://www.redcross.fi/aktiivit/piirit/sivut/helsinkiuusimaa/monikulttuurinen_toiminta/fi/FI/1202285019314/

Suomen mielenterveysseuran SOS-kriisikeskus

OVI-hanke

Helsingissä ajanjaksolla 1.9.2007–31.12.2011

Maahanmuuttajille suunnattuja teemakeskusteluja ja koulutuksia, joiden avulla vahvistetaan mielenterveyteen liittyvää tietotaitoa ja toimintaedellytyksiä. Aiheina ovat mielen hyvinvointi ja voimavarat, muiden tukeminen, kriisit ja palvelut sekä maahanmuuttoon liittyvät tunteet.

<http://hankkeet.mielenterveysseura.fi/ovi/koulutukset/>

Hakunilan kansainvälinen yhdistys (Vantaa)

Järjestää monikulttuurista toimintaa, keskustelutilaisuuksia, esitelmiä, kerhotoimintaa naisille ja lapsille, retkiä ja näyttelyitä. Kerhojen lisäksi on järjestetty musiikin, kirjallisuuden ja kuvataiteen opetusta.

http://www.hakunila.org/index.php?option=com_content&view=frontpage&Itemid=1

Ryhmiä eri kansallisuuksille (albanialaiset, arabialaiset, kurdit, somalialaiset, venäläiset, vietnamilaiset, romanit, inkeriläiset)

http://www.hakunila.org/index.php?option=com_content&view=article&id=268:kurssit22&catid=25:kursseja&Itemid=78

Monikulttuuriyhdistys Portti ry

Monipuolista toimintaa maahanmuuttajien kotoutumisprosessin edistämiseksi. Yhdistyksen toimintaan kuuluu neuvonta, kerhotoiminta, suomen kielen opetus, leiritoiminta.

Sallatunturintie 2 B 11
00970 Helsinki
sähköposti; larisaderoberti(at)hotmail.com
puh. 044 563 4489

Kassandra ry

Monikulttuurinen taidekeskus, joka tuottaa ja välittää teatteriesityksiä ja taideohjelmiä sekä järjestää taidetyöpajoja.

<http://www.kassandra.fi/index.php>

Filoksenia ry

Kulttuuri- ja kerhotoimintaa kaikenikäisille erilaisten opiskelu- ja toimintaryhmien muodossa. Tilat toimivat avoimena kohtaamispaikkana alueen maahanmuuttajille. Palveluihin kuuluvat maahanmuuttajien neuvontapalvelut. Lisäksi yhdistys järjestää erilaisia tapahtumia ja juhlia sekä leirejä ja retkiä suomalaisiin kulttuurikohteisiin.

<http://www.monimos.fi/organizations/filoksenia-ry/>

Familia Club

Suomen kielen kursseja ja keskusteluryhmiä, kirjaimet ja numerot tutuiksi -kurssi luku- ja kirjoittamistaidottomille, monikulttuurinen perhekerho, lapsiparkki, lasten Kiina-kerho, keittiökerho Makuja maailmalta ja Suomesta, retkiä, jäseniltoja, juhlia

<http://www.familiacub.fi/>

Pakolaisapu/Kasvokkain-vertaisryhmä somaleille

Kooxda Dumarka da`da ah ee Somaliyeed

http://www.pakolaisapu.fi/suomen_pakolaisapu/pakolaisapu_suomessa/kasvokkain/omat_vertaisryhmat/

NAISET

Monika-Naiset Liitto ry. / MoniNaisten talo Helsingissä

Kohtaamispaikka maahanmuuttajanasille. Säännöllisesti kokoontuvat ryhmät tarjoavat mahdollisuuden tutustua suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan, harjoitella suomen kieltä, rakentaa sosiaalisia verkostoja sekä keskustella mieltä painavista asioista tai asioista, joista haluaa tietää lisää sekä oppia kädentaitoja.

Ohjaajat tarjoavat myös henkilökohtaista apua liittyen mm. ammattiopintoihin, työn tai harjoittelupaikan hakuun tai yrityksen perustamiseen tai saada tukea vaikeassa elämäntilanteessa.

Tämän lisäksi järjestetään koulutuksia ja tilaisuuksia.

<http://www.monikanaiset.fi/>

MoniNaisten Talon kevään 2011 ohjelma:

<http://www.monikanaiset.fi/tiedostot/LUKUJARJESTYS.pdf>

Luetaan yhdessä – Vi läser tillsammans -verkosto

Tukee maahan muuttaneiden naisten kotoutumista. Suomalaisnaisten verkosto tarjoaa vapaaehtoistyönä lukutaidon ja suomen kielen opetusta maahanmuuttajanasille eri puolilla Suomea.

<http://www.luetaanyhdessa.fi/>

Suomen Monikulttuurinen Liikuntaliitto ry FIMU

<http://www.fimu.org/>

Suomen Mielenterveysseura OVI-hanke

Leikkipuiston kotoutumiskurssi maahanmuuttajanasille:

Kurssilla harjoitellaan suomen kielen puhumista, jaetaan tietoja suomalaisesta yhteiskunnasta, kulttuurista ja palveluista sekä keskustellaan esimerkiksi kasvatukseen liittyvistä asioista. Jokaisen kurssikerran jälkeen kurssilaisilla on mahdollisuus saada yksilökohtaista sosiaaliohjausta, esimerkiksi lomakkeiden täyttöapua, neuvontaa ja ohjausta. Pienet lapset voivat olla äitien mukana kurssilla.

<http://hankkeet.mielenterveysseura.fi/ovi/2011/02/08/leikkipuiston-kotoutumiskurssi-maahanmuuttajanasille/>

Väestöliitto

Monikulttuurinen osaamiskeskus antaa tietoa, ohjausta ja tukea. Monikulttuurinen osaamiskeskus antaa neuvontaa erityisesti lastenkasvatukseen ja perhe-elämän kysymyksissä, järjestää vertaisryhmiä vanhemmille sekä tuottaa erikielisiä materiaaleja. Tarjolla myös vertaisryhmätoimintaa eri kielillä .

Monikulttuurisessa osaamiskeskuksessa työskentelee seitsemän työntekijää, jotka puhuvatyhdeksää kieltä: dari, englanti, persia, ranska, ruotsi, kurdi (sorani), suomi ja venäjä.

<http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/monikulttuurinen-osaamiskeskus/>

Foundation- kansainvälinen naistenyhdistys ry

Yhdistys tekee aktiivisesti kulttuuriin liittyvää työtä, esim. järjestää käsityökerhoa ja myyjäisiä sekä naisille juhlia. Yhdistyksessä voi ottaa osaa keskustelukerhoon, jossa maahanmuuttajat yhdessä suomalaisten kanssa keskustelevat suomen kielellä. Foundation järjestää jumppaa.

http://www.vantaalla.info/sivu/index.php?option=com_sobi2&sobi2Task=sobi2Details&catid=10&sobi2Id=699&Itemid=7

MIEHET

Miessakit ry:n Vieraasta veljeksi -toiminta (ViVE)

Tarjoaa tukihenkilöitä kidutusta kokeineille sekä tarjoaa erilaista toimintaa maahanmuuttajamiehille.

http://www.miessakit.fi/fi/vieraasta_veljeksi/tukihenkilotoiminta
http://www.miessakit.fi/fi/vieraasta_veljeksi/oppimisryhmat
http://www.miessakit.fi/fi/vieraasta_veljeksi/harrastustoiminta

Suomen mielenterveysseuran SOS-kriisikeskus

Somalialaisten miesten ryhmä

Traumatisoivia tapahtumia kokeneet somalialaiset miehet

Ryhmän tavoitteet:

- tukea traumaattisten tilanteiden käsittelyä
- saada keinoja häiritsevien muistojen kanssa elämiseen
- vahvistaa voimavaroja ja arjenhallintaa
- tukea isyyttä ja lasten kasvatusta kahden kulttuurin välissä

http://hankkeet.mielenterveysseura.fi/ovi/files/2011/02/sms_ryhm%C3%A4tHKI_2011.pdf

Arabiankielinen vertaistukiryhmä

Traumatisoivia tapahtumia kokeneet arabiankieliset maahanmuuttajat

Ryhmän tavoitteet:

- käsitellä vaikeita elämäntapahtumia arabialaiseen kulttuuriin olennaisesti kuuluvan runouden avulla
- jakaa runojen kautta kokemuksia omalla äidinkielellä turvallisessa vertaistukiryhmässä
- löytää omia voimavaroja

http://www.mielenterveysseura.fi/files/594/SMS_esite2011_web.pdf

Suomen Monikulttuurinen Liikuntaliitto ry FIMU

<http://www.fimu.org/>

Väestöliitto

Monikulttuurinen osaamiskeskus antaa tietoa, ohjausta ja tukea sekä maahanmuuttajille. Tarjoaa neuvontaa lastenkasvatukseen ja perhe-elämän kysymyksissä, järjestää vertaisryhmiä vanhemmille sekä tuottaa erikielisiä materiaaleja .

<http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/monikulttuurinen-osaamiskeskus/>

LAPSET JA NUORET

Yhteiset Lapseemme ry

Edistää maahanmuuttajalasten, monikulttuuristen lasten, ulkomailta Suomeen adoptoitujen lasten ja maamme etnisiin vähemmistöihin kuuluvien lasten asemaa Suomessa. Järjestää jäsenille sekä muille monikulttuurisille perheille erilaista toimintaa. Vuosittain järjestettäviä tapahtumia ovat muun muassa puutarhajuhla, kesämatka, kesäretki, pikkujoulujuhla ja nukketheaterivierailu. Yhdistys ylläpitää myös monikulttuurisia lasten- ja perhekerhoja.

<http://www.yhteisetlapseemme.fi/>

Monikulttuurinen perhekeskus

Tavoitteena on auttaa venäjänkielisiä lapsiperheitä lasten kasvatukseen ja kehitykseen tai perhe-elämään liittyvissä ongelmissa. Keskus tarjoaa erilaisia perhetyön menetelmiä sekä psykologisia ja psykoterapeuttisia avohuollon palveluja.

http://www.yhteisetlapsemme.fi/lastensuojelu_mpsp.html

Itä-Pasilan monikulttuurinen nuorisotyö

Pääpaino toiminnassa on ryhmillä, joissa huomioidaan kulttuuri- ja sukupuolisensitiivinen työote. Hankkeen puitteissa järjestetään myös avointa toimintaa sekä harrasteryhmiä. Muita työmuotoja ovat retket, leirit ja erilaiset tapahtumat yhteistyössä Asukastalon kanssa. Yhteydenotot: Maria Wikberg p. 040-5046552

<http://www.kalliola.fi/Nuorisotyö/Sivut/ita-pasila.aspx>

Tyttöjen talo

Monipuolisia toimintamahdollisuuksia 10-28-vuotiaille tytöille ja naisille.

Monikulttuurinen tyttötyö: Eri kulttuuritaustoista tuleville tytöille yksilötukea, omia ryhmiä ja verkostotyötä

<http://www.tyttojentalo.fi/fi/etusivu/>

Kanava ry

Monipuolista toimintaa erityisesti maahanmuuttajalapsille, nuorille ja lapsiperheille.

<http://www.kanavary.com/index.html>

R3-Maahanmuuttajanuorten tuki ry

Matalan kynnyksen tukea ja ohjausta vantaanlaisille alle 25-vuotiaille työttömille maahanmuuttajanuorille, jotka tarvitsevat apua koulutukseen ja työllistymiseen liittyvissä asioissa.

<http://www.r3.fi/index.htm>

Suomen mielenterveysseuran SOS-kriisikeskus

Löydä oma tarinasi ® – nuorille aikuisille

Kidutuksen uhrien lapsille tai puolisolle, ei kidutuksen uhreille. Ryhmiä löytyy eri ikäisille. Kurssit sekä Kelan tuella että ei Kelan tuella. Myös turvapaikanhakijat voivat

hakea, mutta kurssi edellyttää säännöllistä osallistumista. Henkilöt valitaan hakemuksen, kurssikriteerien täyttämisen ja ohjaajan yksilöllisen arvioinnin perusteella.

Tavoitteet:

ehkäistä masennuksen syventymistä ja lieventää ahdistuneisuutta
 tukea työ-, opiskelu- ja toimintakykyä
 saada keinoja masennuksen hoitoon
 vahvistaa voimavaroja ja kehittää itsetuntemusta
 selkiyttää tulevaisuuden suunnitelmia
 selvittää jatkotuen tarvetta.

Find Your Own Story

Englannin kieltä taitaville. Kidutuksen uhrien lapsille tai puolisolle, ei kidutuksen uhreille. Myös turvapaikanhakijat voivat hakea, mutta kurssi edellyttää säännöllistä osallistumista. Henkilöt valitaan hakemuksen, kurssikriteerien täyttämisen ja ohjaajan yksilöllisen arvioinnin perusteella.

How to deal with depressive feelings, anxiety, loneliness? Join the support group "Find your own story" for young adults (18-29 years of age) in similar life situations.

The aim of the group is to

- prevent depression
- discover new strengths and coping mechanisms
- increase empowerment

Methods

- confidential discussions within the peer group
- creative activities
- individual counselling is also possible

The group will start on November 2011.

<http://www.mielenterveysseura.fi/vertaistukiryhmat/maahanmuuttajat>

Suomen Monikulttuurinen Liikuntaliitto ry FIMU

<http://www.fimu.org/>

Cosmos Juniors ry

Sport activities to the multicultural youth in Espoo

2. promotes tolerance in accordance with the "Members of the Global Family" theme

- arranges multicultural events with international art, cooking and music
- ♣ actively involved in the Taakulo and Saaxiib projects (European refugee fund)

<http://english.espoo.fi/default.asp?path=32373;37337;36775;36778;36779;36781;36788>

Poikien futis:

Omat ryhmät 12-15 -vuotiaille ja yli 16-vuotiaille.
Keski-Espoon tekonurmikenttä, Kylävainionkuja
ke klo 15.00–16.30, 4.5.–31.8. (ei 8.6.) Maksuton. Tiedustelut p.045- 119 2713.
Järjestäjä: Cosmos Juniors

Perhefutis:

Keski-Espoo, Lakelan jalkapallo kenttä, Lakelankatu.
24.5, 31.5 ja 7.6. klo 18-19.30. Tule pelaamaan jalkapalloa koko perheen voimin. Ei edellytä aikaisempaa kokemusta lajista. EBK.n ohjaaja paikalla. Tämän jälkeen futis jatkuu kiinnostuksen mukaan omatoimisesti. Maksuton. Ei ilmoittautumista. Tiedustelut Teemu Värtinen p.050-456 0174 tai teemuvartinen@gmail.com Järjestäjä: Esbo bollklubb

<http://www.espoo.fi/default.asp?path=1;28;11866;15440;16079;117553>

FC-Vantaa Stars ry

Lasten ja nuorten jalkapallokerhoja, nuorille iltakerhotoimintaa, leirejä ja monikulttuurisia tapahtumia.

http://www.vantaalla.info/sivu/index.php?option=com_sobi2&sobi2Task=sobi2Details&catid=10&sobi2Id=478&Itemid=7

IKÄÄNTYVÄT MAAHANMUUTTAJAT

Kantti ry

Pyrkii tukemaan ikääntyviä maahanmuuttajia kielen oppimisessa, asiointissa, terveyden ylläpidossa ja kontaktien luomisessa.

Somalinaisten ryhmä

Perustavoitteena on tarjota tilaa ja aikaa somalinaisten kohtaamiselle niin, että heidän kotoutumiseen liittyviä tarpeitaan voidaan kartoittaa ja niihin myös vastata. Palveluohjauksen avulla etsitään myös viranomaisia, jotka voivat auttaa. Tavoitteena on vahvistaa somalinaisten suomenkieltä ja lisätä heidän valmiuksiaan hoitaa asioitaan itsenäisesti. Tarjoaa mm. liikuntaa, käsitöitä, suomen kielen harjoittelua, atk-taitojen opettelua, terveysneuvontaa.

http://www.valli.fi/projektit/koto/projektikohteet_kantti.html

MAAHANMUUTTAJAJÄRJESTÖT

Irakin Työllistämisyhdistys IRTY ry

Nokiantie 2-4
00510 Helsinki
p. 044 043 0330
irty (at) irty.org

Suomalais-kurdilainen ystävyysseura

<http://personal.inet.fi/yhdistys/finkurd-society/index.htm>

Irakin naisten yhdistys (INY):

<http://www.irakinny.org/>

Somaliliitto

<http://somaliliitto.fi/>

Suomen Venäjänkielisten Yhdistysten Liitto ry

<http://www.faro.fi/>

Ähl-löl-Beit Islamilainen Kulttuurikeskus ry

Luhtimäki 2 M 77
Vantaa 01660
Yhteyshenkilö: Haidar Al-Taee
Puhelin: 050 460 7784

Suomi-Turkki yhdistys ry / Vatanspor

Arslan Taskin
PL96, 01301 Vantaa
050 553 5444
vatanspor.fc(at)hotmail.com
arslantaskin(at)hotmail.com

Suomi-Arabia Ystävyys, Kulttuuri ja Urheilu, SAYKUS ry

<http://www.saykus.info/>

Arabikulttuuriyhdistys Ibn-Fadlan

info@ibn-fadlan.org

Kurdi Naisten Yhdistys ry

Raudikkokuja 5 B 57
Vantaa 01200
Yhteyshenkilö: Shahla Negahdari
n_shahla@hotmail.com

Itä-Vantaan Somalikulttuuri yhdistys ry

<http://somalikulttuuri.com/>

Suomi-Syyria yhdistys ry

<http://www.syria.fi/fin/>

Kamerunin kulttuuri ja kehitys yhdistys ry

Hiirakkokuja 3 A 5
01200 VANTAA
p. 09 -2787662
office(a)camcudaf.fi

TURKU**YLEISET****SONDIP - Varsinais-Suomen monikulttuuristen yhdistysten liitto ry**

Järjestää monikulttuurisia tapahtumia Turussa.

<http://www.sondip.com/index.htm>

YHDESSÄ-yhdistys / TOGETHER association ry

Kantasuomalaisten ja maahanmuuttajien yhdessä perustama yhdistys. Yhdistys on toiminut vuodesta 1998 ja sen toiminta on kaikille avointa. Yhdistyksen tavoitteita ovat moniarvoisuuden edistäminen, kotoutumisen tukeminen ja maahanmuuttajien työllistymisedellytysten parantaminen sekä maahanmuuttajayhteisöjen tukeminen ja tiedottaminen.

<http://www.yhdessa.org/news.php>

Suomen Punainen Risti / Ruissalo

Ystävätoiminta: ystävänvälitys kantaväestön ja maahanmuuttajien välillä. Lisäksi yksittäisiä retkiä, leirejä, kursseja ym.

Sähköposti: ruissalo(a)punainenristi.fi.

http://www.redcross.fi/aktiivit/osastot/varsinaissuomi/ruissalo/toiminnan_esittely/fi/Fl/mamu/

Varissuon työttömät ry

Yhdistys järjestää perinteistä työttömien omaehtoista toimintaa, neuvonta-, tiedotus- ja opintotilaisuuksia sekä harrastus-, virkistys- ja liikuntamahdollisuuksia, joihin myös maahanmuuttajat voivat osallistua.

<http://www.varissuontyottomat.net/>

Baltic Region ry

Entisen Neuvostoliiton alueelta tulleille. Paljon erilaista toimintaa liikunnan parissa. eri ryhmille tarkoitettu urheilu- ja liikuntatoiminta: lapsille, naisille, eläkeläisille, vammaislapsille ja vammaisille.

Myös kuvataide

<http://www.balticregion.fi/page13.html>

NAISET

Sateenkaari Koto / Opetuskoti Mustikka

Suomen kielen ja kulttuurin oppimisympäristö pienten lasten äideille. Opetuskoti Mustikka on matalan kynnyksen kohtaamispaikka, jonka tarkoituksena on auttaa maahanmuuttajanaisia ja heidän perheitään integroitumaan omaan lähiöön ja laajemmin suomalaiseen yhteiskuntaan.

Erilaista toimintaa: käsityöt, suomen kielen kerho, naistenkerho, ruoanlaittoa, naisten kulttuuripiiri, liikuntaa, äiti-lapsi Muskari ja koululaisten läksykerho

<http://www.sateenkaarikoto.fi/perhetyo/muu-maa-mustikka.html>

DaisyLadies ry

Päätarkoituksena on edesauttaa maahanmuuttajanaisten integrointia suomalaiseen yhteiskuntaan. Tarjonnassa päivittäinen suomen kielen opetus (tutustutaan suomen kielen kautta muun muassa **terveyteen, asumiseen, koulutus- ja työasioihin sekä muihin yhteiskunnallisiin asioihin**), tutustumista erilaisiin liikuntamuotoihin, käsitöitä ja luentoja.

<http://www.daisyladies.org/fi/>

MIEHET

Pakolaisapu/Kasvokkain-hanke

Afgaanimiesten pashtunkielinen ryhmä

Ryhmässä käsitellään vapaa-aikaan, opiskelu- ja työelämään liittyviä asioita.

http://www.pakolaisapu.fi/suomen_pakolaisapu/pakolaisapu_suomessa/kasvokkain/omat_vertaisryhmat/

LAPSET JA NUORET

DaisyYoungClub

Askartelua, käsitöitä, liikuntaa, huvimatkoja, leirejä ja tutustumiskierroksia, ohjausta työnhakuun, harrastuksiin, opiskeluun, elokuvailtoja ja kokkausta.

<http://www.daisyladies.org/DaisyYoungClub.html>

Nuorten Työtuki ry

Mm. apua työnhakuun ja suomen kielen opetusta

<http://www.nuortentyotuki.fi/>

ABC-nuorisotoiminta ry

Yhdistyksen tarkoituksena on Suomessa asuvien venäläisten nuorten ja lasten oman kulttuurin ylläpitäminen, kulttuuriperinteiden säilyttäminen, kulttuurivaihdon edistäminen ja toiminta nuorten huumeiden käytön ehkäisemiseksi. Tarjoaa monipuolista toimintaa.

<http://abckatjusha.net/1010Etusivu.shtml>

IKÄÄNTYVÄT MAAHANMUUTTAJAT

DaisyEläkeläiset ry

<http://www.daisyladies.org/DaisyElakelaiset.html>

Muistojen Koti -hanke

Toimintaa ja tukea maahanmuuttajavanhuksille.

<http://www.daisyladies.org/vanhuustyö.html>

MAAHANMUUTTAJAJÄRJESTÖT

Albaaniyhdistys Bashkimi ry

<http://www.bashkimi-ry.fi/finish/index.htm>

Turun kurdiyhdistys ry

<http://www.kurdan.fi/>

Turun Venäläinen Klubi ry

Järjestää toimintakerhojen ja taiteellisten harrastelijaryhmien toimintaa, säännöllisiä venäläisen laulun-, kirjallisuuden- ja taiteen teemailtoja sekä tapaamistilaisuuksia, perinteisiä juhlatilaisuuksia, kuten lasten- ja perhejuhlia sekä yhteisiä retkiä ja projektitoimintaa.

<http://turunvk.info/finframe.html>

Turun Irakilainen seura

c/o Muthana Riadh Kasem Suurpäänkatu 13 B 33
20610 TURKU

Turun Iranilaisten Kulttuuriseura ry

c/o YHDESSÄ-yhdistys
Pormestarinkatu 12, 20750 TURKU

Turun Afganistanilainen kulttuuriseura ry

Varusmestarintie 12 E 87
20360 Turku

Yhteydenotot:

Alkozai Abdulwahid
wahidalkozai@hotmail.com

Ilotus - Iloisen tulevaisuuden yhdistys ry

Yhdistyksen toimialueet ovat Suomi ja Irak. Erilaisia tilaisuuksia ja tapahtumia, joissa saa neuvoja ja tietoja, miten toimia esimerkiksi virastoissa ja viranomaisten kanssa, mitä tukia he saavat yms. Yhdistys pyrkii antamaan neuvoja maahanmuuttajille

heidän omalla kielellään. Toiminnassa mukana Suomi-tietouden lisääminen. Maahanmuuttajien oman kulttuurin ylläpitämiseksi yhdistys pitää erilaisia iltamia, joissa esitellään maahanmuuttajien kulttuureja ja elämää.

Puutarhakatu 11 B 83
20100 Turku
p. 044-3331431
ilotus.yhdistys(a)suomi24.fi

Länsi-Suomen Somaliseura ry

Vanha Littoistentie 12
20540 Turku
alasal10(at)hotmail.com

Suomalais-Kurdilainen urheiluseura

Aapramintie 2 B 30
01610 Vantaa
p. 040 413 98 03 / Jumah Jabar
jabarj5(at)hotmail.com